

Kadernota Sport Gemeente Menterwolde

Duurzaam sportief

Augustus 2012
door M. Zwartsenburg

INHOUDSOPGAVE

1. AANLEIDING

- 1.1. Bezuinigingen

2. LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN

- 2.1. Programma Sport en Bewegen in de Buurt
 - 2.1.1. Buurtsportcoaches
 - 2.1.2. Sportimpuls
- 2.2. Olympisch plan 2028
- 2.3. Gezond dichtbij
- 2.4. WMO
- 2.5. De positie en rol van de overheid
- 2.6. Landelijke trends en ontwikkelingen in de sport
 - 2.6.1. Jongeren sporten veel, maar bewegen nog onvoldoende
 - 2.6.2. Sportdeelname volwassenen sterk gestegen, ouders met jonge kinderen blijven achter
 - 2.6.3. Zelfstandig wonende ouderen sporten meer, maar kans op afhaken is groot
 - 2.6.4. In verschillende levensfasen zijn verschillende sportaanbieders populair
 - 2.6.5. Bij gelijkblijvende sportparticipatie is tot 2028 groei van een half miljoen sporters te verwachten
 - 2.6.6. Reistijd voor sportdeelname

3. PROVINCIALE ONTWIKKELINGEN

- 3.1. Algemeen
- 3.2. Sportbeleid
- 3.3. Samenwerking tussen gemeenten
- 3.4. Provinciaal accommodatieonderzoek

4. ONTWIKKELINGEN IN MENTERWOLDE

- 4.1. Menterwolde en haar bevolkingssamenstelling
- 4.2. Bevolkingsontwikkeling
- 4.3. Gezondheid
 - 4.3.1. Overgewicht
 - 4.3.2. Nederlandse Norm Gezond Bewegen
 - 4.3.3. Chronische aandoeningen
 - 4.3.4. Lidmaatschap sportverenigingen
- 4.4. Raakvlakken andere beleidsterreinen

5. WAAR STAAN WE NU?

- 5.1. Gemeentelijke inkomsten en uitgaven op het gebied van sport
- 5.2. Sportstimuleringsbeleid
 - 5.2.1. BOS en NASB
 - 5.2.2. Impuls Brede scholen, Sport en Cultuur
 - 5.2.3. Doelgroepen
- 5.3. Integraal beleid
- 5.4. Het beeld vanuit de verenigingen
- 5.5. Accommodaties
 - 5.5.1. Aanwezige accommodaties
 - 5.5.2. Bezettingsgraad buitensportaccommodaties
 - 5.5.3. Bezettingsgraad tennisbanen
 - 5.5.4. Bezettingsgraad binnensportaccommodaties
 - 5.5.5. Zwembaden
 - 5.5.6. Beheer en exploitatie
 - 5.5.7. Tarieven

6. WELKE KOERS GAAN WE VAREN?

- 6.1. De kaders
- 6.2. Missie en visie

7. BELEIDSVOORSTELLEN

- 7.1. Thema accommodaties
 - 7.1.1. Aanbod voorzieningen
 - 7.1.2. Multifunctioneel gebruik
 - 7.1.3. Beheer en onderhoud
 - 7.1.4. Tarieven sportvoorzieningen
- 7.2. Thema sportstimulering
 - 7.2.1. Deelname sportstimuleringsprojecten en andere nieuwe impulsen
- 7.3. Thema samenwerking sportverenigingen
 - 7.3.1. Stimulering samenwerking sportverenigingen
- 7.4. Thema subsidies
 - 7.4.1. Subsidies

8. FINANCIËLE EFFECTEN VOORGESTELDE MAATREGELEN

BIJLAGEN

- 1. Toelichting berekening bezettingsgraad buitensportaccommodaties
- 2. Berekening benodigd aantal velden
- 3. Algemeen exploitatieoverzicht sportvelden
- 4. Verslag interactieve avond
- 5. Grove indicatie van inhoud klein en groot onderhoud
- 6. Voorstel nieuwe tarieven sportvoorzieningen

1. AANLEIDING

Sport is van iedereen. De afgelopen jaren is veel veranderd op het gebied van sport en bewegen. Beleidsmatig is zichtbaar dat sport meer en meer als middel ingezet wordt om beleidsdoelen op terreinen als WMO, Gezondheid en Welzijn en dergelijke te behalen. Tijdens discussies over het behouden van leefbaarheid in kernen en dorpen wordt sport steevast benoemd. Wanneer we kijken naar landelijk beleid zoals het gezondheidsbeleid is sport een belangrijk middel waar op ingezet wordt. Waar op allerlei terreinen bezuinigd moet worden, wordt landelijk zelfs extra geïnvesteerd, met nieuwe impulsen op het gebied van sport en bewegen.

Maar niet alleen op beleidsmatig gebied is de afgelopen jaren veel veranderd, landelijke tendensen geven ook aan dat de behoeften van onze (potentiële) sporters wijzigen. Waar vroeger iedereen lid werd van de sportvereniging, voldoende vrijwilligers voor handen waren om allerlei klussen op te pakken binnen de vereniging, en men absoluut geen moeite had om op vaste momenten en tijden week in week uit in een jaar te sporten, zijn ook daar veranderingen zichtbaar. Kortom de onderwerpen bewegen en sport zijn zelf ook volop in beweging.

Zowel de veranderde behoefte als de veranderende rol van sport binnen andere beleidsterreinen hebben gevolgen voor het te voeren sportstimulerings- en sportaccommodatiebeleid. Dit geldt ook voor het sportbeleid van Menterwolde. Eind 2011 heeft de gemeenteraad van Menterwolde middels vaststelling van de gemeentebegroting het volgende besloten:

“in de notitie van het managementteam zijn een groot aantal bezuinigingsmogelijkheden opgenomen. Voor een deel van deze bezuinigingsmaatregelen is nader onderzoek nodig om te kijken of en in welke mate bezuinigingen te halen zijn. Wij willen de volgende onderzoeken uitvoeren, teneinde een gefundeerd besluit te kunnen nemen voor de begroting 2013:

- (...)
- *Onderzoek naar de doelmatigheid van de in de gemeente aanwezige sportaccommodaties en het feitelijk gebruik daarvan;*
- (...)”

Huis voor de Sport Groningen heeft van ons de opdracht gekregen deze kadernota te schrijven.

1.1. Bezuinigingen

Naast de genoemde veranderingen zijn bezuinigingen een belangrijke aanleiding om te komen tot een nieuwe sportnota. De financiële positie van gemeenten staat meer en meer onder druk in de huidige tijd. Steeds meer taken worden van provinciaal en landelijk niveau doorgeschoven naar gemeenten zonder dat daarbij ook dezelfde financiële middelen meekomen. Daarnaast worden er allerlei bezuinigingen doorgevoerd die grote effecten hebben op de financiële huishouding van gemeenten. Ook wij hebben hier mee te maken en moeten op verschillende terreinen kijken naar mogelijke bezuinigingsmaatregelen om het huishoudboekje op orde te kunnen houden, nu maar ook in de toekomst. Bij het doorvoeren van bezuinigingen is de wens echter dit te doen geredeneerd, vanuit de inhoud. Sport is één van de terreinen waar gekeken wordt naar mogelijkheden om te bezuinigen. Opdracht vanuit de raad is om met het ontwikkelen van deze nieuwe kadernota sport te onderzoeken in welke mate bezuinigingen op sport te realiseren zijn. Er is in dit verband vooraf geen bezuinigingstaakstelling meegegeven. Lastig omdat, afhankelijk van de hoogte van de noodzakelijke bezuinigingen, in meer of mindere mate ingrijpende keuzes voor de sport in Menterwolde gemaakt moeten worden.

Belangrijk onderdeel van de sportnota is ook het uitvoeren van een inventariserend onderzoek naar aanwezige sportaccommodaties in gemeente Menterwolde afgezet tegen het feitelijk gebruik van de sportaccommodaties en het verwachte gebruik in de toekomst. Op basis van deze inventarisatie ontstaat inzicht in de bestaande en te verwachten tekorten en/of overschotten op het gebied van sportaccommodaties.

2. LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN

In dit hoofdstuk schetsen we kort te verschillende landelijke ontwikkelingen. De ontwikkelingen hebben in meer of mindere mate invloed op het lokale sportbeleid en de keuzes die we maken.

2.1. Programma Sport en bewegen in de buurt

Onlangs is door het ministerie van VWS het nieuwe programma Sport en Bewegen in de Buurt bekend gemaakt. Met de inzet van middelen wil het rijk een omslag maken naar een sportieve samenleving waarin iedereen kan kiezen voor een actieve en gezonde leefstijl. Meer maatwerk op lokaal niveau is het uitgangspunt. De gezonde keuze moet een gemakkelijke keuze worden. Wanneer mensen gemakkelijker kunnen sporten en bewegen, bijvoorbeeld door aansluiting te zoeken bij werk, school of het veldje om de hoek worden mensen gestimuleerd in het hebben van een actieve en gezonde leefstijl. Dorpen hebben vaak een beperkt sport- en beweegaanbod, waardoor er weinig te kiezen valt voor de bewoners. En ook een veilig sportklimaat is lang niet altijd overal aanwezig, maar wel cruciaal voor structurele sportbeoefening. Meer keuzemogelijkheden en een aanbod op maat moet mensen uitnodigen en verleiden tot meer sporten en bewegen.

Mensen die voldoende sport en bewegen leggen een stevige basis voor een actieve en gezonde leefstijl. Hiermee kunnen tal van ziekten en aandoeningen worden voorkomen, of is het verloop ervan minder ernstig. Een duidelijke relatie met gezondheidsbeleid dus.

Behalve over gezondheidsredenen gaat het programma Sport en Bewegen in de Buurt ook over het leveren van een belangrijke bijdrage aan sociale en educatieve doeleinden, zoals de ontwikkeling en weerbaarheid van kinderen, het leren over sportiviteit en respect, maatschappelijke participatie en leefbaarheid in de buurt. Bovendien draagt het programma Sport en Bewegen in de Buurt bij aan de Olympische ambitie van een sportieve en vitale samenleving in 2016.

2.1.1. Buurtsportcoaches

Met het nieuwe programma Sport en Bewegen in de Buurt wil het ministerie samen met gemeenten, de sport en het bedrijfsleven er aan bijdragen dat er lokaal (meer) kansrijke verbindingen ontstaan tussen sport- en beweegaanbieders en andere partijen. Dit wil ze doen door lokaal ruimte te geven voor ondernemerschap, in te zetten op het wegnemen van belemmeringen en datgene toepassen dat werkt. De inzet van de middelen is gericht op het daadwerkelijk realiseren van meer passend sport- en beweegaanbod. Hier zullen de buurtsportcoaches¹ actief mee aan de slag gaan.

Doordat de buurtsportcoaches werkzaam zijn bij een sport- en of beweegaanbieder en tenminste één andere sector (bijvoorbeeld het onderwijs of de zorg) kunnen zij er aan bijdragen dat meer mensen in hun eigen omgeving kunnen en gaan sporten en bewegen. Om te zorgen dat het sport- en beweegaanbod (nog) beter aansluit op de lokale vraag is lokale samenwerking nodig tussen diverse partijen. Door bijvoorbeeld gebruik te maken van lokale netwerken van gemeenten, sport, zorg en welzijn kan een grotere bijdrage geleverd worden aan de ontwikkeling van een sportgewoonte en het vergroten van de volksgezondheid.

2.1.2. Sportimpuls

Om de gewenste lokale situatie te bereiken is vaak meer nodig dan alleen menskracht van bijvoorbeeld de buurtsportcoach. Vanuit de Sportimpuls, eveneens een onderdeel van het programma Sport en Bewegen in de Buurt, worden daarom lokale sport- en beweegaanbieders startklaar gemaakt om aanbod te realiseren dat bijdraagt aan het vergroten van het bereik van het lokale sport- en beweegaanbod. Om te voorkomen dat iedereen het wiel opnieuw uit moet vinden wordt binnen de Sportimpuls gewerkt met een Menukaart Sportimpuls, een lijst met effectieve interventies. Zo kunnen partijen ondersteund worden met kennis over deze kansrijke sport- en bewegconcepten die in de afgelopen jaren op verschillende locaties zijn ontwikkeld en uitgevoerd. De Sportimpuls loopt tot 2016 en jaarlijks is 12 miljoen euro beschikbaar.

¹ Uitbreiding en verbreding van de combinatiefunctionarissen vanuit de Impuls brede scholen, sport en cultuur

2.2. Olympisch Plan 2028

Nederland onderzoekt momenteel of het haalbaar is zich kandidaat te stellen voor de organisatie van de Olympische Spelen in 2028. Het plan is op te delen in verschillende fases om Nederland klaar te stomen voor de Olympische Spelen. Niet alleen in organisatorisch opzicht, maar ook qua betrokkenheid en sportparticipatie. Nederland moet ook aan de kant van de breedtesport een echt 'sportland' worden, de Olympische Spelen moeten op alle niveaus leven.

Om nog meer mensen te betrekken bij sport is in het Olympisch Plan 2028 door de sportorganisaties en andere aanverwante partijen de ambitie geformuleerd om in 2016 heel Nederland op een Olympisch niveau te hebben (NOC*NSF 2009). Niet alleen de topsporters moeten grote prestaties gaan leveren, ook de breedtesport moet naar een hoger niveau. NOC*NSF streeft er naar minimaal 75% van de Nederlanders uit alle lagen van de (multiculturele) samenleving in 2016 regelmatig (minstens 12 keer per jaar) aan het sporten te krijgen. Zo ver is het nog niet. Om als sporter te boek te staan, moet iemand minstens 12 keer per jaar sporten. Dit is de norm volgens het Richtlijn Sportdeelname Onderzoek (RSO - norm).

In 2007 deed 61% van de Nederlandse bevolking van 6 – 79 jaar regelmatig aan sport. Dit gemiddelde verhult echter dat er grote verschillen zijn tussen bevolkingsgroepen, die voor een belangrijk deel samenhangen met leeftijd. De sportdeelname daalt met het oplopen van de leeftijd. 83% van de basisschoolleerlingen doet minstens 12 keer per jaar aan sport, ruim de helft sport wekelijks. Mannen (63%) sporten vaker dan vrouwen (59%) SCP, 2010).

2.3. Gezond dichtbij

Door een wijziging in de Wet publieke gezondheid (Wpg) zijn gemeenten sinds mei 2011 verplicht om landelijke prioriteiten over te nemen in hun lokale gezondheidsbeleid. De hieronder genoemde uitgangspunten zullen dus ook terug te vinden zijn in onze nog op te stellen lokale nota gezondheidsbeleid.

Met de toenemende vergrijzing en ongezonder leefstijl stijgen de kosten van de zorg de komende jaren meer en meer. Om kosten in de hand te houden komt er steeds meer druk op zorginstellingen en zorgverzekeraars. In de landelijke nota gezondheidsbeleid 'Gezond dichtbij' geeft het kabinet aan weer terug te willen naar de basis, namelijk dat een goede gezondheid bij jezelf begint. Mensen moeten zelf weer verantwoordelijk worden voor hun eigen gedrag.

Gezondheid moet weer iets van de Nederlander zelf worden. Het kabinet wil dat er een omslag komt van 'gezond moeten leven' naar 'makkelijker toegankelijk maken van gezonde keuzes'. Daarvoor is het belangrijk dat mensen kunnen beschikken over betrouwbare en toegankelijke informatie, goede en bereikbare voorzieningen en dat zij zo min mogelijk belemmeringen ervaren om gezond te kunnen leven.

De landelijke overheid geeft in de nota gezondheidsbeleid wel aan dat, ondanks dat de keuze om gezond te leven een eigen verantwoordelijkheid is, de betrokkenheid van het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, het onderwijs en zorgverleners, in een stimulerende en faciliterende rol, veel kan betekenen. Daarbij geeft ze ook aan dat, wanneer inzet van de overheid van belang is, de gemeenten in veel gevallen als eerste aan zet zijn.

De gezondheidszorg kan zich volgens het kabinet nog meer richten op het bevorderen van gezondheid, naast het bestrijden van ongezondheid. Zorg en preventie moeten meer worden afgestemd. Uitgangspunt zijn behoeften en wensen van de mensen en niet de stelsels of sectoren die zorg leveren. Betrokken partijen moeten dan ook werken aan een sterkere fysieke, organisatorische en inhoudelijke verbinding tussen de Zorgverzekeringswet, AWBZ en Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO).

Aansluitend daarop geeft het kabinet in haar gezondheidsbeleid aan dat ze wil dat iedereen veilig kan sporten, bewegen en spelen in de buurt. Hier wordt dus een hele duidelijke verbinding gelegd met het sportbeleid.

2.4. WMO

Sinds 1 januari 2007 is de WMO van kracht. De vier maatschappelijke doelen van de WMO zijn participatie, redzaamheid, actief burgerschap ofwel maatschappelijke inzet en sociale samenhang. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de WMO en daarmee de maatschappelijke ondersteuning van hun inwoners.

In de eerste periode na de invoering van de WMO heeft de nadruk voornamelijk gelegen op het aanbieden van de hulp bij het huishouden als nieuwe taak van gemeenten. Na een aanloopfase richt de aandacht zich nu op de vorming van integraal WMO beleid, zodat duurzame oplossingen gevonden worden om alle burgers volwaardig te kunnen laten meedoen in de samenleving. Iedereen in Nederland moet zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en meedoen, ongeacht leeftijd, economische positie of beperkingen die iemand ondervindt. Daarbij staat de eigen kracht van de burger en zijn omgeving centraal. Wat kunnen ze zelf, of wat kan hun omgeving voor hen betekenen en wat is dan nog over waar de gemeente een rol in moet spelen.

2.5. De positie en rol van de overheid

De overheid speelt een specifieke rol in de samenleving. Ze heeft verschillende taken en functies die voor een groot deel niet op een andere manier in de samenleving ingevuld kunnen worden. Eén van de onderdelen is het door middel van beleid leveren van een bijdrage aan de oplossing van maatschappelijke en sociale problemen. Een ander belangrijk onderdeel in dit verband is de sturing van de maatschappelijke ontwikkelingen. De laatste jaren zien we echter wel een duidelijke verschuiving in deze rol. De belangrijkste en in alle beleidsterreinen doorklinkende ontwikkeling is die van decentralisatie en een terugtrekkende overheid. Krimpgebieden merken daar misschien nog wel het meeste van. Steeds meer zullen burgers zelf verantwoordelijkheid moeten gaan nemen voor hun dorp, de sportvereniging, de zorg aan elkaar en de voorzieningen als supermarkt en school. De overheid is er alleen voor degene die het echt niet op eigen kracht redt en doet alleen nog dat wat echt nodig is. Dit betekent dat burgers meer en meer eigen verantwoordelijkheid krijgen en moeten gaan nemen. Burgers verantwoordelijkheid geven is gemakkelijk, burgers verantwoordelijkheid laten nemen is ingewikkeld en vraagt van ons een goede balans tussen verantwoordelijkheden uit handen durven te geven (dingen niet meer doen), burgers stimuleren en faciliteren actief te worden en daar waar nodig te blijven ondersteunen zodat burgers actief blijven.

2.6. Landelijke trends en ontwikkelingen in de sport

Uit de rapportage Sport 2010 van het Sociaal Cultureel Planbureau en het W.J.H. Mulier Instituut is gebleken dat de volgende trends en ontwikkelingen spelen in de sport.

2.6.1. Jongeren sporten veel, maar bewegen nog onvoldoende

Veel jongeren doen aan sport (77% van de 6-11-jarigen en 67% van de 12-17-jarigen sport minstens 40 weken per jaar). Na het twaalfde levensjaar, het begin van de puberteit, daalt de sportdeelname sterk. Opvallend is dat in het voortgezet onderwijs 7% van de scholieren niet meedoet aan de lessen bewegingsonderwijs. Van de vmbo-(praktijk)leerlingen doet zelfs 13% niet mee aan de gymlessen. Ondanks de naar verhouding hoge sportdeelname, beweegt slechts 55% van de 6-11-jarigen en 44% van de 12-17-jarigen minstens een uur per dag of bewegen ze minstens drie dagen per week intensief gedurende 20 minuten (de zogeheten combinorm).

2.6.2. Sportdeelname volwassenen sterk gestegen, ouders met jonge kinderen blijven achter

De sportdeelname van volwassenen tussen 18 en 64 jaar is de afgelopen jaren gestegen van 39% in 1991, naar 47% in 2007. Daarbij zijn vooral de 45-64-jarigen meer gaan sporten. Tussen de 18 en 64 jaar is de sportdeelname op verschillende leeftijden vrij constant. Ouders met kinderen jonger dan 6 jaar daarentegen doen minder vaak aan sport (38%). Het spitsuur van het leven (met de combinatie van werk en zorg) belemmert de sportdeelname. Als de kinderen groter worden, sporten de ouders ook weer meer.

Daarnaast is rond de 70% van de volwassenen minstens vijf dagen per week een half uur in beweging of zorgen ze minstens drie dagen per week 20 minuten voor een activiteit die intensieve inspanning vereist. Daarmee voldoen ze aan de combinorm.

2.6.3. *Zelfstandig wonende ouderen sporten meer, maar kans op afhaken is groot*

De afgelopen jaren zijn meer 65-plussers minstens 40 weken per jaar gaan sporten (17% in 1991, 30% in 2007), ze voldoen vaker aan de combinorm (44% in 2000, 58% in 2009) en zijn minder vaak inactief (19% in 2000, 12% in 2009). Levensgebeurtenissen als een chronische ziekte, functionele beperkingen, cognitieve achteruitgang, het verliezen van de partner en een ziekenhuisopname hebben negatieve gevolgen voor het sport- en beweeggedrag.

Ouderen die in een verpleeg- of verzorgingstehuis wonen, bewegen door hun fysieke beperkingen en hoge leeftijd (gemiddeld 85 jaar) nauwelijks. 78% beweegt geen enkele dag van de week 30 minuten of meer. Volwassenen en ouderen worden nog niet goed bediend door georganiseerde sport

2.6.4. *In verschillende levensfasen zijn verschillende sportaanbieders populair*

Sportverenigingen kennen vooral jongeren als lid. Zwembaden zijn populair in alle leeftijdsgroepen, inclusief de groeiende groep ouderen. Fitnesscentra en sportevenementen trekken vooral volwassenen.

Met de nadere vergrijzing vormen ouderen voor sportaanbieders een interessante, in toenemende mate zelfbewuste doelgroep. Uit onderzoek blijkt dat ouderen hechten aan een kwalitatief goed aanbod (vriendelijk personeel, advies, netheid).

Verder zijn ze kostenbewust en hechten ze meer waarde aan de sociale veiligheid in en om de sportaccommodatie. Het alleen sporten en sporten in informele groepen is ook bij veel volwassenen en ouderen populair. Lage kosten, niet hoeven presteren en sporten waar en wanneer het je zelf uitkomt zijn belangrijke voordelen. Sportaanbieders springen hier over het algemeen nog onvoldoende op in.

2.6.5. *Bij gelijkblijvende sportparticipatie is tot 2028 groei van een half miljoen sporters te verwachten*

Dit heeft gevolgen voor het aantal benodigde sportaccommodaties. Door de vergrijzing en demografische krimp dreigt ten oosten van de lijn Rotterdam-Groningen op termijn wel onderbezetting van accommodaties (mogelijk met uitzondering van de grotere steden). Ten westen van de lijn Rotterdam-Groningen dreigt eerder een tekort aan accommodaties, zeker in de steden. Daarnaast is in het afgelopen decennium het bodemgebruik voor sport in de steden gedaald. Tekort aan sportvoorzieningen en wachtlijsten bij sportverenigingen kunnen de geambieerde groei van de sportdeelname belemmeren.

Andere factoren zouden echter wel eens van veel groter belang kunnen zijn voor toekomstig sportgedrag en de behoefte aan ruimte en accommodaties voor sport dan demografische ontwikkelingen alleen. Te denken valt dan aan welvaartsstijging, veranderingen in leefstijl en gezondheidsbewustzijn, veranderende sportvoorkeuren, multifunctioneel gebruik van en technologische ontwikkelingen voor accommodaties.

2.6.6. *Reistijd voor sportbeoefening*

Uit de SportersMonitor'08 van NOC*NSF/Mulier instituut blijkt dat ruim driekwart van de sporters binnen het kwartier bij de sportaccommodatie is; reistijd lijkt dus niet echt een belemmering voor sportdeelname te zijn. Sporters beschouwen de afstand dan ook niet als een probleem. Slechts een enkeling vindt de reistijd eigenlijk te lang. Ook het verbeteren van de bereikbaarheid per fiets of auto wordt maar beperkt door sporters uit het onderzoek genoemd. Het zou echter kunnen dat de groep die ontevreden is over de reistijd of de bereikbaarheid is gestopt met de sportbeoefening. Als we evenwel kijken naar de motieven om te stoppen, dan blijken reistijd of bereikbaarheid voor slechts 3% van de sporters te hebben meegespeeld. Bij de 25-34 jarigen en de 35-44 jarigen speelt vermoedelijk de drukke dagelijkse agenda een rol. Zij melden de langste reistijden en geven ook het vaakst aan om die reden te stoppen met sport.

Behalve bij kinderen tot 12 jaar lijkt de afstand tot sportvoorzieningen nauwelijks een motief om wel of niet te sporten. Sterkere motieven van niet-sporters zijn geen tijd, geen zin/gewoonte of geen goede gezondheid (Elling 2010). Voor kinderen tot 12 jaar (of voor hun ouders?) is een korte reistijd wel kritisch. Gegeven het feit dat meer dan 90% van deze jonge sporters een reistijd heeft van minder dan een kwartier, is 8% die de reistijd aangeeft als motief om te stoppen, relatief hoog. Voorzichtigheid bij de interpretatie van de cijfers is hier geboden, zowel vanwege de kleine steekproef van 55 respondenten als vanwege het feit dat maar 3% aangeeft niet meer dan 5 minuten naar de sportbestemming te willen reizen. Een kortere reistijd is ook nauwelijks een voorwaarde om (weer) aan het sporten te slaan. Tijd en gezondheid zijn prominentere voorwaarden. Ook is kunnen sporten met bekenden een stimulans voor sportdeelname (Elling 2010).

Dat reistijd geen barrière is voor niet-sporters blijkt ook uit hun eventuele bereidheid om te reizen voor de sport. Twee derde wil wel 6-15 minuten reizen voor de sportbeoefening en een kwart meer dan een kwartier. Die bereidheid is dus zelfs iets hoger dan de werkelijke reistijd van sporters. Bij de groep 12-17 jarigen lijkt mee te wegen dat ze op zichzelf zijn aangewezen voor het vervoer, lopend of op de fiets naar de sportaccommodatie moeten gaan. Dit vertaalt zich in de bereidheid om maximaal een kwartier te reizen. Als men na de leeftijd van 18 jaar een auto heeft, mag de afstand weer wat langer worden. Bij de niet-sportende 65-plussers neemt de bereidheid tot reizen voor sportbeoefening duidelijk af.

3. PROVINCIALE ONTWIKKELINGEN

In dit hoofdstuk schetsen we kort de verschillende provinciale ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen hebben in meer of mindere mate invloed op het lokale sportbeleid en de keuzes die we maken.

3.1. Algemeen

Ontwikkelingen in de Groningse samenleving laten zien dat er een sterke toename zal zijn van het aantal ouderen en afname van het aantal jongeren. Hieraan gekoppeld ontstaat er een verandering in de verhouding tussen de werkende en de niet – werkende groep in de Groningse samenleving. De verwachting is dat de Groningse bevolking verder zal afnemen. Deze daling vindt plaats onder jongeren tot 19 jaar (- 8% in 2020) en onder de 20- tot 65 jarigen (- 6% in 2020). Het aantal 65 – plussers zal sterk stijgen (+ 33% in 2020).

In de provincie Groningen is het aantal volwassenen met overgewicht tot 2006 sterk gestegen. Echter, tussen 2006 en 2010 daalde het percentage volwassenen met matig overgewicht licht en stabiliseerde het percentage met ernstig overgewicht. Daarmee volgt de provincie Groningen de landelijke trend: het aandeel volwassenen met overgewicht stabiliseert rond de 50%.

In 2009 is 81% van de kinderen in de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs lid van een sportvereniging. In het voortgezet onderwijs is in 2008 64% lid. Van de volwassenen in de provincie Groningen is in 2010 41% lid van een sportvereniging (GGD, 2010).

Bijna de helft van de volwassenen heeft een chronische ziekte, veel daarvan zijn leefstijl gerelateerd. Gevraagd naar hun gezondheid ervaart 85% van de bevolking deze als goed tot uitstekend, en dat terwijl inmiddels 45% van de volwassenen leidt aan een chronische ziekte zoals te hoge bloeddruk, hoofdpijn en gewrichtsklachten. De kans op een functiestoornis en een chronische ziekte neemt toe naarmate men ouder wordt. Met het oog op de vergrijzing zal het beroep op zorg om die reden sterk toenemen.

De provincie Groningen heeft ten aanzien van de andere provincies in Nederland het grootste aantal inwoners dat minstens twaalf keer per jaar sportte (66%) (SCP, 2010).

3.2. Sportbeleid

De provincie Groningen heeft met haar sportnota 'Mitdoun = Goud! (2007 tot en met 2010) stevig ingezet op sport en gezondheid. Ook was er aandacht voor talentontwikkeling, ouderensport, jeugd, sportverenigingen en activiteiten voor niet-sporters. De provincie heeft binnen de sociale agenda gekozen voor drie programmalijnen (2009 – 2012): jeugd, participatie & gezondheidszorg, wonen-welzijn-zorg. Sport draagt bij aan het in stand houden van een goed functionerende samenleving en een prettig leefklimaat.

De provincie Groningen heeft als vervolg een korte sportnotitie (2010) opgesteld. De notitie geeft de rol weer die de provincie wil spelen binnen de sport, welke keuzes men maakt en hoe daar uitvoering aan wordt gegeven.

De provincie Groningen ziet een rol voor zichzelf weggelegd op het terrein van sport, hoewel sport geen provinciale kerntaak is. Ze wil zich inzetten om de provinciale basisinfrastructuur in stand te houden op het gebied van sport, met het accent op het verbinden van partijen binnen en buiten de sport en het bieden van een platform voor de sport. De provincie wil het sportaanbod in de krimpgebieden zoveel mogelijk behouden. Daarnaast richt men zich op kwetsbare doelgroepen, zoals gehandicapten.

De rol van de provincie Groningen ligt op het vlak van regievoering, coördinatie, het nemen van initiatief of het leggen van verbindingen. Dit alles moet bijdragen aan actieve, gezonde en sociaal sterke inwoners en een aantrekkelijke provincie. Men richt zich vooral op sport op bovenlokaal of provinciaal niveau.

De provincie Groningen maakt de volgende beleidskeuzes:

- Ondersteunen van een kennis- en dienstencentrum sport, het zogenaamde Sportplein Groningen. Het centrum heeft als doel het bevorderen en verbeteren van de samenwerking en afstemming tussen de vele sport(gerelateerde) organisaties in de stad en provincie, en het uitvoeren van gezamenlijke programma's en projecten ten behoeve van de sport. Huis voor de Sport Groningen vervult hierin een faciliterende en regierol.
- Faciliteren van regionale initiatieven in krimpgebieden in relatie tot bewegen en gezondheid. Maatwerk is het sleutelwoord om door middel van sport de leefbaarheid te behouden.
- Ondersteunen van sport voor mensen met een beperking. Omdat de aantallen op gemeentelijk en regionaal niveau gering zijn en er sprake is van een grote verscheidenheid aan beperkingen, wordt gekozen voor een aanpak op provinciale schaal.
- Stimuleren van talentontwikkeling. De provincie blijft talentontwikkeling en –begeleiding van jonge sporters ondersteunen. Hierbij richt de provincie zich, in verband met bezuinigingen, op een aantal specifieke sporttakken: volleybal, basketbal en korfbal. Dit zijn 'bewezen' sporten waarin Groningse sporters het goed doen.
- Ondersteunen en stimuleren van evenementen op het gebied van sport en bewegen. De evenementen dragen bij aan gezondheidsbevordering en sportdeelname. Ook is het een middel voor promotie en marketing. De nadruk ligt op de kernsporten volleybal, basketbal en korfbal.
- Ondersteunen van het Olympisch Plan 2028. De provincie Groningen ondersteunt het Olympisch Plan 2028 geïnitieerd door NOC*NSF en gebruikt het als stimulans voor de sport in Groningen. De provincie Groningen wil in samenwerking met de andere twee noordelijke provincies een bijdrage leveren (Noordelijke Olympische Beweging) aan de ambitie om de sport in Nederland naar Olympisch niveau te brengen.

3.3. Samenwerking tussen gemeenten

Vanwege de krimp en de financiële situatie kijken steeds meer gemeenten waar het mogelijk is samen te werken. Zodoende willen ze meer schaalgroottes realiseren, minder kwetsbaar zijn als organisatie, efficiënter kunnen werken en makkelijker problemen het hoofd kunnen bieden. Ook in de provincie Groningen kijken gemeenten waar samenwerkingsmogelijkheden liggen. Zo wordt bijvoorbeeld rondom de zwembaden samen gekeken naar oplossingen en mogelijkheden om zwembaden te kunnen behouden door meer samen te werken. Een ander voorbeeld is dat we betrokken zijn bij de ontwikkeling van het Regionaal Woon- en leefbaarheidsplan Oost – Groningen waar ten aanzien van sport wordt ingezet op uitvoering van een onderzoek naar exploitatie van bovengemeentelijke sportvoorzieningen en de mogelijkheden om deze exploitatielasten omlaag te brengen door bijvoorbeeld samenwerking, deregulering en inzet van vrijwilligers.

3.4. Provinciaal accommodatieonderzoek

In opdracht van de provincie Groningen heeft Huis voor de Sport Groningen onlangs onderzocht hoeveel accommodaties aanwezig zijn in de provincie. Die kennis ontbrak tot nu toe, terwijl dit van belang is vanuit het oogpunt van ontgroening en vergrijzing. Door de krimp van de bevolking gaat het gebruik van sportvoorzieningen teruglopen en daardoor komen deze voorzieningen onder druk te staan. Het onderzoek is voor gemeenten een belangrijke eerste stap in de discussie over de toekomst van hun sportaccommodaties. Gezien het overaanbod roept Gedeputeerde Staten gemeenten op de spreiding van sportaccommodaties te betrekken bij de woon- en leefbaarheidsplannen. Primair gaat het hier om gemeentelijk beleid. De gemeenten bepalen of zij bij dit thema de handschoenen oppakken en of zij een gezamenlijk vervolgtraject in willen gaan. Hoewel de problematiek in krimpgebieden het meest urgent is heeft het onderzoek zich niet beperkt tot deze regio's. Gemeentegrenzen zijn immers niet bepalend voor sporters en de mogelijke toekomstige samenwerking tussen gemeenten is ook niet aan krimpgebieden gebonden. Samenwerking kan financieel, vanwege bezuinigingen en onderhoud, en qua kennis zijn meerwaarde hebben voor gemeenten. Bij effectievere kennisdeling kan het Sportplein een prima rol spelen.

4. ONTWIKKELINGEN IN MENTERWOLDE

4.1. Menterwolde en haar bevolkingssamenstelling

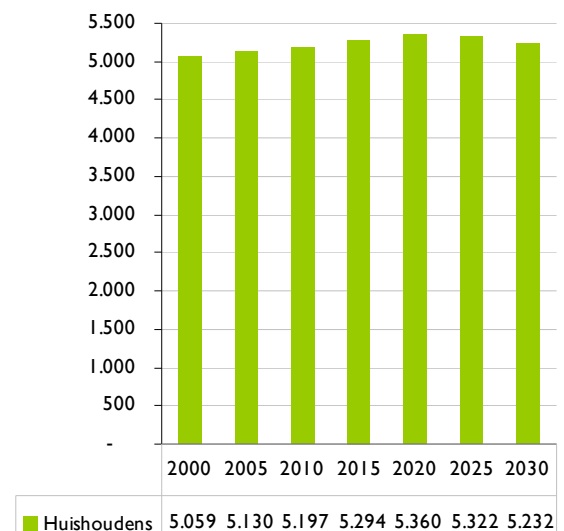
Menterwolde heeft 12.400 inwoners. Onze inwoners wonen voornamelijk verspreid over vier dorpen: Muntendam, Zuidbroek, Noordbroek en Meeden. Daarnaast is er nog een aantal kleinere dorpen: een deel van Borgercompagnie en Tripscompagnie. Muntendam en Zuidbroek zijn de twee grotere dorpen met respectievelijk ongeveer 5.000 en 4.000 inwoners. Noordbroek en Meeden hebben beide ongeveer 2.000 inwoners.

Ons streven is om een goed voorzieningenniveau in de gemeente te behouden. Dit voorzieningenniveau moet worde afgezet tegen het daadwerkelijk gebruik van de voorzieningen. Voorzieningen worden dus niet meer ten koste van alles overeind gehouden. Wel zullen we proberen om de voorzieningen die we in de gemeente handhaven, zo bereikbaar mogelijk houden. Sporten goed bereikbaar zijn. Wat onder die bereikbaarheid wordt, kan per sportvoorziening verschillen.

4.2. Bevolkingsontwikkeling

Er is in de gemeente de komende jaren sprake van een lichte bevolkingsafname. Kijken we naar het aantal huishoudens dan zal dit van 2010 tot 2015 nog stijgen naar verwachting met ongeveer 20 huishoudens per jaar. Tussen 2015 en 2020 zal het aantal huishoudens ongeveer gelijk blijven en na 2020 zal het aantal huishoudens krimpen.

Kijken we naar de samenstelling van de inwoners van Menterwolde dan zal de groep 65+ de komende jaren stijgen. Deze stijging zit vooral in de groep 65 tot 75 jaar blijkt uit cijfers van het CBS. In 2015 zullen er relatief veel ouderen in Menterwolde wonen. Voor Nederland als geheel is de verwachting dat in 2015 17,8% van alle Nederlanders ouder dan 65 is, in Menterwolde is dit bijna 18,2%. We hebben daarbij ook nog te maken met een uitstroom van senioren naar vooral Veendam. Reden hiervoor kan zijn dat er in Veendam intramurale ouderenzorg geboden wordt.

Leeftijd	2011	2012	2013	2014	2015
0 tot 20 jaar	2.906 (23,2%)	2.855 (22,8%)	2.811 (22,5%)	2.764 (22,2%)	2.718 (21,8%)
20 tot 35 jaar	1.698 (13,6%)	1.722 (13,8%)	1.733 (13,9%)	1.711 (14,2%)	1.812 (14,5%)
35 tot 50 jaar	2.991 (23,9%)	2.913 (23,3%)	2.810 (22,5%)	2.689 (21,6%)	2.591 (20,8%)
50 tot 65 jaar	3.055 (24,4%)	3.034 (24,3%)	3.037 (24,3%)	3.062 (24,5%)	3.073 (24,7%)
65 tot 75 jaar	1.173 (9,4%)	1.289 (10,3%)	1.393 (11,2%)	1.478 (11,8%)	1.535 (12,3%)
75 jaar en ouder	679 (5,4%)	686 (5,5%)	707 (5,7%)	714 (5,7%)	733 (5,9%)
totaal	12.503 (100%)	12.499 (100%)	12.491 (100%)	12.478 (100%)	12.462 (100%)

Tabel 1: Bevolkingsontwikkeling Menterwolde (Bron: CBS)

Typisch voor Menterwolde is verder dat veel jongeren tussen de 15 en 25 jaar uitstromen. Dit vanwege het feit dat er in Menterwolde geen hoger onderwijs aangeboden wordt. In het verleden was er altijd een stevige instroom van gezinnen naar Menterwolde. Echter het aantal gezinnen daalt in de hele provincie en daardoor ook de toestroom naar Menterwolde en daarbij is de concurrentie van grondaanbod gegroeid de afgelopen jaren.

4.3. Gezondheid

4.3.1. Overgewicht

De GGD brengt de gezondheidstoestand van de Groninger bevolking in beeld door uitvoering van het Gezondheidsprofiel Groningen. In 2010 heeft de GGD dit voor het laatst gedaan. Uit dit onderzoek blijkt dat onder de respondenten 51% van de volwassenen in Menterwolde kampt met overgewicht. Ten opzichte van voorgaande jaren is dit een duidelijke daling. In 2006 was dit percentage nog 68%. Vergelijken we dit resultaat met de provinciale cijfers dan zien we dat dit ongeveer gelijk is aan het provinciale percentage, namelijk dat het aantal volwassenen met overgewicht stabiliseert rond de 50%. Uit de provinciale cijfers blijkt overigens dat het percentage volwassenen met overgewicht erg toeneemt in de leeftijd tussen 35 en 49 jaar. In de groep 19-34 jaar kampt 28% van de volwassenen met overgewicht en in de groep 35-49 jaar is dit 51%. Uit het Gezondheidsprofiel van de GGD is niet te achterhalen hoe deze verdeling exact is in de gemeente Menterwolde.

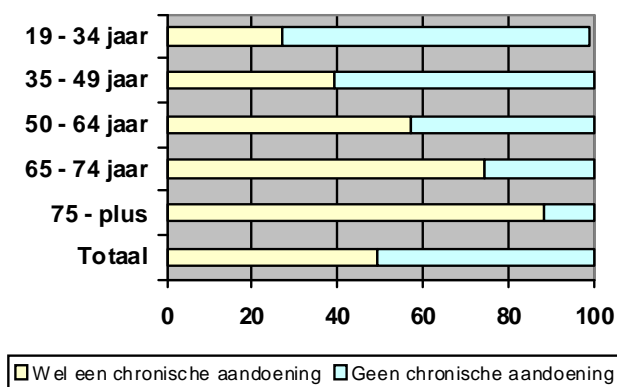
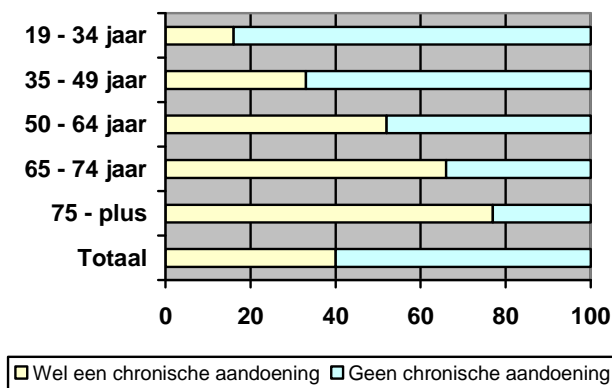
4.3.2. Nederlandse Norm Gezond Bewegen

Uit het GGD Gezondheidsprofiel blijkt dat in 2010 48% van de respondenten van mensen ouder dan 19 jaar uit Menterwolde voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen² gedurende het hele jaar. 13% voldoet aan deze norm tijdens de zomer. 39% van de mensen voldoet niet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Wanneer we dit vergelijken met provinciale cijfers ligt dit redelijk gelijk. Provinciaal gezien voldoet 44% van de respondenten van 19 jaar en ouder aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen gedurende het jaar en voldoet 41% niet aan de norm.

4.3.3. Chronische aandoeningen

Uit het Gezondheidsprofiel 2010 van de GGD Groningen blijkt dat 49% van de respondenten uit Menterwolde te kampen heeft met een chronische ziekte (vastgesteld door een arts). Vergeleken met de provinciale cijfers ligt dit percentage ongeveer gelijk. Provinciaal gezien geeft 40% van de mannen en 49% van de vrouwen aan een door een arts vastgestelde chronische ziekte te hebben (totaal 45%).

Tabel 1: Chronische ziekte (door arts vastgesteld in voorafgaand jaar naar leeftijd en geslacht (mannen) provincie Groningen, 2010

Tabel 2: Chronische ziekte (door arts vastgesteld in voorafgaand jaar naar leeftijd en geslacht (vrouwen) provincie Groningen, 2010

² Minimaal 5 dagen per week 30 minuten matig intensief bewegen

4.3.4. Lidmaatschap sportverenigingen

In de database KISS van NOC*NSF zitten alle leden van alle bij NOC*NSF aangesloten sportbonden. Deze database geeft naast een volledig inzicht in een aantal basisgegevens van de leden van de Nederlandse sportbonden een zeer goede indicatie van de sportparticipatie in algemene zin. De onderstaande gegevens geven weer hoeveel van onze inwoners sporten bij een georganiseerde (bij een NOC*NSF aangesloten) sportbond. Daarbij hebben we een uitsplitsing gemaakt voor de vier grotere kernen in Menterwolde: Zuidbroek, Noordbroek, Meeden en Muntendam.

Plaats	Aantal lidmaatschappen	Aantal inwoners	Verhouding
Meeden	519	1.845	28,1%
Muntendam	1.180	4.665	25,3%
Noordbroek	329	1.970	16,7%
Zuidbroek	1.013	3.840	26,4%
Totaal	3.041	12.320	24,7%

Tabel 4: Overzicht aantal lidmaatschappen bij sportverenigingen per kern

Uit cijfers van de KISS rapportage blijkt dat het aantal mensen dat lid is van een sportvereniging het hoogste is tussen de 10 en 15 jaar. Tussen de 5 en 10 jaar zijn ruim 300 mensen lid van een sportvereniging, tussen de 10 en 15 jaar zijn dit er rond de 550. Tussen de 15 en 20 en 20 en 25 jaar zakt dit aantal terug naar respectievelijk ongeveer 370 en 200 personen. Tussen de 25 en 35 jaar zijn iets meer dan 100 mensen lid van de sportvereniging. Bij de daarop volgende jaren stijgt het aantal lidmaatschappen weer naar ongeveer 200. Vanaf de 65 jaar zien we weer een afname in het aantal lidmaatschappen van sportverenigingen.

Bij deze cijfers maken we wel een kanttekening. Het gaat hier om aantallen mensen die aangesloten zijn bij een bond. In sommige gevallen zijn mensen wel lid van een sportvereniging, maar is deze vereniging niet aangesloten bij een bond. Deze mensen zijn niet meegenomen in de bovenstaande aantallen.

4.4. Raakvlakken andere beleidsterreinen

Op veel verschillende terreinen zijn we bezig met het ontwikkelen van beleid. Verschillende beleidsontwikkelingen hebben ook in meer of mindere mate een relatie met het sportbeleid. Beleidsterreinen die op dit moment in ontwikkeling zijn en een rol spelen bij het sportbeleid zijn: Woon – en leefbaarheidsplan Menterwolde, WMO en ouderenbeleid, Gezondheid en Jeugd.

Belangrijk is om de ontwikkelingen die spelen op deze beleidsterreinen mee te nemen in de ontwikkeling van het nieuwe sportbeleid. Daarom schetsen we in het kort de belangrijkste ontwikkelingen in Menterwolde binnen de bovenstaande beleidsterreinen in relatie tot sport.

Beleidssterrein	Ontwikkeling
Woon- en leefbaarheidsplan	Eigen verantwoordelijkheid voorop. De overheid is er alleen voor degene die het echt niet op eigen kracht redt en doet alleen nog dat wat echt nodig is. Dit betekent dat burgers meer en meer eigen verantwoordelijkheid krijgen en moeten gaan nemen.
	Scholen krijgen een bredere betekenis. De school wordt het ontmoetingspunt voor de jeugd, maar ook voor ouders. De schoolaccommodaties worden ingezet om slimmere combinaties te maken tussen de verschillende functies in de dorpen (onderwijs, sport, welzijn en cultuur)
	Ontschotting van professionele zorgpartijen. Het lijkt er op dat er kansen liggen om de doelgroep van de zorgpartijen meer betekenis te geven voor de leefbaarheid van de dorpen.
	Als factoren als bezettingsgraad, exploitatie en het behalen van doelen met betrekking tot de accommodaties in kaart zijn gebracht kan de gemeente bepalen of dit voldoende is of toch onder de maat. Op basis daarvan moeten keuzes gemaakt worden welke accommodaties moeten blijven bestaan en welke ofwel moeten worden opgeheven ofwel door middel van slimme oplossingen in een kleinere vorm kunnen voortbestaan. Indien de gemeentelijke middelen ontoereikend zijn, kan er een beroep op de inwoners van Menterwolde worden gedaan. Als zij de sterke wens hebben een bepaalde accommodatie open te houden, moeten zij hier zelf de verantwoordelijkheid voor nemen.

WMO en ouderenbeleid	<p>Zelfredzaamheid en het volwaardig meedoen in de samenleving is het uitgangspunt en tevens vertrekpunt bij het ontwikkelen van kantelend WMO beleid. De gemeente zal mee veranderen en regie gaan voeren. Bij het kantelen van de WMO is het belangrijkste doel om de uitvoering zo te veranderen dat participatie centraal staat. Dat vraagt om een nieuwe manier van denken en doen: vanuit de hele persoon vanuit gewenste resultaten en niet vanuit bestaande voorzieningen. Burgers die bij de gemeente aankloppen, zullen duidelijk moeten maken hoe hun leven eruit ziet en wat zij nodig hebben om mee te kunnen blijven doen.</p> <p>De nadruk ligt op een collectief activiteitenprogramma voor ouderen, toegankelijk en in de nabije toekomst uitgebreid voor nieuwe doelgroepen. Wanneer we ouderen zo lang mogelijk regie over het eigen leven willen laten behouden speelt hun gezondheid en sociaal welbevinden een belangrijke rol. Sport en bewegen kan hierbij een zeer belangrijke rol vervullen. Het heeft een positieve invloed op de fysieke gesteldheid van mensen en sport is een middel om mensen mee te laten doen aan de samenleving.</p>
Gezondheidsbeleid	<p>In aansluiting bij landelijk beleid is de lijn gekozen dat burgers primair zelf verantwoordelijk zijn voor hun leefstijl, ook in relatie tot gezondheid. Gezonde keuzes moeten verleidelijker worden gemaakt.</p> <p>Om gezondheidsverschillen tussen mensen met een hoge en lagere sociaal economische status niet verder op te laten lopen is het de bedoeling primair preventief in te zetten op gezond gedrag bij jeugd. Daarmee is het de bedoeling dat de toename van het aantal chronisch zieken in de toekomst stopt. Daarnaast wordt specifiek gericht op de groepen met de grootste gezondheidsachterstanden.</p> <p>De signalerende professional moet de cliënt door kunnen verwijzen naar de juiste vorm van hulp. Om een sluitende ketenaanpak te creëren is het nodig dat de professionals uit de 1^e lijn en de 2^e lijn elkaar kennen en dat zij ook aansluiting zoeken binnen de gemeente, bijvoorbeeld bij de sport- en beweeginitiatieven. Bij deze verbinding tussen preventie en curatie wil de gemeente een regierol vervullen.</p>
Jeugdbeleid	<p>Aanbieden van stimulerende en meer structurele vrijetijdsactiviteiten samen met jongeren vanaf 12 jaar waardoor verveling wordt tegengegaan en waarin contact tussen jong en oud tot stand komt.</p> <p>Aanbieden van stimulerende en meer structurele vrijetijdsactiviteiten voor de kinderen tot en met 12 jaar in de gemeente (vakantie spelweken)</p> <p>Zorgen voor uitdagende binnen- en buitenspeelruimte voor jonge kinderen van 4 tot en met 11 jaar</p> <p>Zorgen voor begeleiding van kinderen en jongeren tijdens hun vrijetijdsactiviteiten</p> <p>Ontwikkelen van structurele vormen van jeugdparticipatie 12+ per kern in de gemeente</p> <p>Ontwikkelen van activiteiten samen met de jeugd die wederzijds begrip tussen oud en jong stimuleren</p>

5. WAAR STAAN WE NU?

Voordat we kijken naar waar we in de toekomst naar toe willen met het sportbeleid is het goed te kijken waar we nu staan. Bij de ontwikkeling van het nieuwe sportbeleid starten we niet vanaf nul. Er is de afgelopen jaren al heel veel gebeurd en ontwikkeld. Dit is ons vertrekpunt.

5.1. Gemeentelijke inkomsten en uitgaven op het gebied van sport

Op basis van gegevens uit de gemeentebegroting (programma Cultuur, Sport en Recreatie) voor 2012 blijkt dat we in Menterwolde € 1.466.397,- jaarlijks voor sportuitgaven begroten. Aan de inkomstenkant staat daar voor 2012 een bedrag van € 255.790,- tegenover. Dit betekent dat we in 2012 een bijdrage leveren aan sport ter hoogte van € 1.210.607,-. Van dit bedrag komt iets meer dan € 100.000,- ten goede aan sportstimulering, subsidies en andere algemene posten. De overige 1,1 miljoen euro worden besteed aan sportaccommodaties.

Landelijk blijkt uit de rapportage Sport 2010 (SCP) dat 77% van de overheidsuitgaven op het gebied van sport naar sportaccommodaties gaat. Vooral gemeenten besteden een groot deel van het sportbudget (912 miljoen euro netto) aan accommodaties (782 miljoen euro), wat neerkomt op 86% (CBS Statline, gedownload 29 juli 2010). In Menterwolde ligt dit percentage vergeleken met het landelijk percentage hoger, namelijk rond de 84%, maar afgezet tegen het gemiddelde percentage bij gemeenten dus nagenoeg gelijk.

Kijken we naar het totaal inclusief sportstimulering dan besteden we in Menterwolde een bedrag van € 96,- per inwoner³. Landelijk ligt dit bedrag iets boven de € 70,- per persoon. Menterwolde zit dus hoog qua bedrag. Dit lijkt voor een deel verklaarbaar vanwege de aanwezigheid van 3 zwembaden in de gemeente. Over het algemeen een aantal dat lang niet iedere gemeente van de schaalgrootte van Menterwolde binnen haar gemeentegrenzen heeft. Overigens is het bedrag per inwoner een indicatie omdat de manier van doorrekenen van algemene kosten en doorberekening van onderwijsvergoeding verschilt per gemeente. Halen we alle doorberekende kosten af van de uitgaven, dan zitten we nog op een uitgave van ruim € 76,- per inwoner. Dit komt omgerekend neer op € 74.400,- aan netto uitgaven boven het landelijk gemiddelde.

	Inkomsten	Uitgaven	Totale bijdrage gemeente
<i>Totaal sport</i>	€ 255.790,-	€ 1.466.397,-	€ 1.210.607,-
Waarvan:			
Sportstimulering, subsidies en sport algemeen	€ 127.900,-	€ 229.883,-	€ 101.983,-
Sportaccommodaties (totaal)	€ 127.890,-	€ 1.236.514,-	€ 1.108.624,-
Waarvan:			
Zwembaden	€ 83.700,-	€ 498.594,-	€ 414.894,-
Buitensport ⁴	€ 15.300,-	€ 289.114,-	€ 273.814,-
Binnensport	€ 22.300,-	€ 384.501,-	€ 362.201,-
Tennisbanen	€ 6.590,-	€ 64.305,-	€ 57.715,-

Tabel 5: overzicht inkomsten en uitgaven sport in de gemeente Menterwolde

³ Dit bedrag is inclusief kapitaalslasten en algemeen doorberekende kosten

⁴ sportparken, motorsportterrein en ijsbanen

Voor de verschillende soorten accommodaties hebben we inzichtelijk gemaakt hoe de verdeling is tussen de onderhouds- en beheerskosten, de kapitaalslasten en de algemeen doorberekende kosten om een indicatie te geven van de opbouw van de kosten voor de accommodaties.

	Onderhoud	Kapitaalslasten	Algemene doorberekende kosten ⁵	
Zwembaden	€ 282.140,-	€ 90.174,-	€ 126.280,-	€ 498.594,-
Buitensport	€ 98.885,-	€ 66.649,-	€ 123.580,-	€ 289.114,-
Binnensport	€ 198.210,-	€ 160.791,-	€ 25.500,-	€ 384.501,-
Tennisbanen	€ 25.210,-	€ 29.455,-	€ 9.640,-	€ 64.305,-
Totaal	€ 604.445,- (49%)	€ 347.069,- (28%)	€ 285.000,- (23%)	€ 1.236.514,-

Tabel 6: Overzicht opbouw kosten per accommodatiesoort

5.2. Sportstimuleringsbeleid

De afgelopen jaren hebben we veel gedaan op het gebied van sportstimulering. Er is deelgenomen aan de verschillende sportstimuleringsregelingen die vanuit het Rijk geïnitieerd werden.

5.2.1. BOS en NASB

Sinds 2007 hebben we deelgenomen aan de regeling Buurt – Onderwijs en Sport (BOS) een stimuleringsregeling bedoeld om jeugd van 4 tot 19 jaar meer aan het sporten en bewegen te krijgen en om te zorgen voor meer samenwerking tussen partijen in de buurt, het onderwijs en de sportverenigingen. Het BOS – project is geëindigd in 2011. Doel van het BOS – project was het bestrijden van beweegachterstanden, gezondheidsachterstanden en het voorkomen dan wel oplossen van overlast.

Daarnaast zijn we medio 2008 gestart met het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen. Een tweede stimuleringsregeling vanuit het Rijk. Deze regeling richtte zich op het wegwerken van achterstanden op het gebied van sport en bewegen specifiek gericht op de doelgroepen die nu nog te weinig bewegen. Ook deze regeling is geëindigd in 2011.

We hebben er destijds voor gekozen beide stimuleringsregelingen BOS en NASB in elkaar te vlechten. Het BOS project is mee ontwikkeld met de landelijke geldstromen en subsidiedoelen. Zo is het BOS project, als opvolger van het Groninger Sport Model, uiteindelijk gegroeid van een project dat zich vooral richtte op het in beweging krijgen van jonge kinderen naar een project dat alle doelgroepen in de gemeente probeert te bereiken. Daarmee is sport en bewegen niet alleen meer een doel op zich, maar ook een middel om participatie van jong en oud te vergroten en kwetsbaarheid te verkleinen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan activiteiten als het bewegen voor ouderen en weerbaarheidstrainingen voor basisschoolkinderen.

Het BOS-project heeft de afgelopen jaren veel opgeleverd. Vanuit het BOS – project zijn vakleerkrachten aangesteld die gymlessen verzorgen binnen het basisonderwijs. Daarnaast wordt medewerking verleend aan sporttoernooien, zoals schoolvoetbal, schoolbadminton, schooltafeltennis, schoolzwemkampioenschappen, schoolvolleybal en schoolslagbal. De sporttoernooien worden altijd georganiseerd samen met sportverenigingen.

Andere activiteiten die uitgevoerd zijn in het kader van BOS zijn onder andere woensdagmiddagactiviteiten, gastlessen verzorgd door sportverenigingen tijdens de reguliere gymlessen, sport en spelinstuiven, weerbaarheidlessen, WhoZnext en een Fysioloop. Uit cijfers blijkt dat door het BOS – project diverse positieve ontwikkelingen voort zijn gekomen, namelijk:

- Ledenwinst voor sportverenigingen
- Oprichting van jeugdafdeling tafeltennis
- Oprichting van meisjes – voetbalteam
- Sportgroep voor senioren met 45 deelnemers die hun eigen sportprogramma bepalen

⁵ Lonen binnendienst, lonen buitendienst, vervoermiddelen, algemene kosten

In 2010 is de eindmeting van het BOS – project uitgevoerd. Niet alle onderstaande punten zijn verbeterd gedurende het BOS – project wanneer we kijken naar de behaalde resultaten. Daarbij is echter wel een nuancering aan te brengen. De groep respondenten die de eindmeting heeft ingevuld is grotendeels anders dan de groep respondenten die de 0 – meting heeft ingevuld. Hierdoor kan een vertekend beeld ontstaan. Daarnaast heeft niet alleen sport als middel invloed op de bovenstaande punten. Resultaten positief dan wel negatief zijn dus eigenlijk niet puur alleen maar toe te schrijven naar sport. Tenslotte blijft natuurlijk ook de vraag: hoe waren de cijfers geweest op het moment dat het BOS – project er niet was geweest? Wellicht waren de resultaten dan nog wel negatiever uitpakend. Het is goed om de resultaten te bekijken met deze nuancering in het achterhoofd.

Wanneer we de uitkomsten van de eindmeting afzetten tegen de uitkomsten van de 0 – meting zijn de volgende resultaten geconstateerd:

- Het percentage respondenten met overgewicht of obesitas is iets toegenomen tussen 2007 en 2010. De resultaten vertellen dat 12,5% van de respondenten overgewicht heeft in vergelijking tot 11,3% in 2007. De respondenten van het BOS-Kompas is gevraagd gewicht en lengte in te vullen. Aan de hand hiervan is de Body Mass Index (BMI) bepaald. Uit gemeten landelijke cijfers blijkt dat gemiddeld 14,5% van de jongens en 17,5% van de meisjes overgewicht heeft (TNO, 2009).
- 78% van de respondenten ziet zichzelf 'tamelijk' of 'zeker' als sporter. In 2007 lag dit nog op 81%. Volgens de RSO-definitie is 97% van de respondenten sporter, in 2007 was 94% van de respondenten volgens deze definitie sporter. 82% is lid van een sportvereniging in tegenstelling tot 80% in 2007.
- 89% van de kinderen vindt de gymles op school leuk of heel erg leuk. Op de vraag of de respondenten wel eens aan extra sportactiviteiten meedoen op school, wordt door meer dan tweederde van de respondenten met ja geantwoord (70%). In 2007 lag het percentage respondenten dat wel eens mee heeft gedaan aan extra sportactiviteiten op 53%.
- Meer kinderen beoordelen hun gezondheid in 2010 als goed tot heel goed in vergelijking met 2007. Uit de vragen over gezondheid blijkt dat 90% van de respondenten hun gezondheid met goed tot heel goed beoordeelt ten opzichte van 86% in 2007.
- Van de kinderen voldoet slechts 10% aan de Richtlijn Gezonde Voeding (RGV), in 2007 lag dit percentage hoger (15%). Landelijk ligt het percentage dat voldoet aan de RGV lager dan in Menterwolde. Slechts 3% van de jongvolwassenen eet meer dan 150 gram groente per dag en vrijwel niemand voldoet aan de aanbeveling van 200 gram of meer. Ook voldoet slechts 7 tot 8% aan de aanbeveling voor fruit (RIVM, 2010).

5.2.2. Impuls Brede Scholen, sport en cultuur

Sinds 2011 nemen we deel aan de structurele regeling Impuls Brede Scholen Sport en Cultuur. Met deze regeling wordt geld beschikbaar gesteld voor het aanstellen van combinatiefunctionarissen⁶ die activiteiten organiseren om mensen te stimuleren meer te sporten en bewegen. Een klein deel van de regeling (6% van het landelijk aantal te verdelen fte) is bedoeld voor cultuur. De insteek is dat de combinatiefunctionaris werkzaam is binnen twee domeinen, bijvoorbeeld het onderwijs en sport waardoor hij makkelijk verbindingen kan leggen. We hebben kunnen aanspraak maken op 1,8 fte⁷ aan combinatiefuncties. Hiervoor ontvangen we een bijdrage van 40%, dat wil zeggen € 20.000,- per jaar per fte vanuit het Rijk (gebaseerd op het normbedrag van € 50.000,- voor 1 fte). Dit komt dus neer op een Rijksbijdrage van € 36.000,- per jaar. De overige 60% cofinanciering moeten we zelf realiseren.

In 2012 konden we de inzet van combinatiefunctionarissen volledig financieren vanuit Rijksgelden, aangevuld met een bijdrage van de schoolbesturen en een gemeentelijke bijdrage vanuit eerdere sportstimuleringsprojecten. Deze gemeentelijke bijdrage kwam uit de reguliere budgetten.

Na 2012 is dit budget echter op en moet gezocht worden naar andere manieren om de cofinanciering rond te krijgen. Om de positieve ontwikkelingen niet verloren te laten gaan heeft het college van B&W onlangs besloten om de combinatiefunctionarissen in ieder geval voor het schooljaar 2012/2013 voor wat betreft sport te behouden en in te zetten voor uren vakleerkracht Lichamelijke Opvoeding op de scholen, de ouderen -

⁶ In het nieuwe programma Sport en Bewegen in de Buurt wordt niet meer gesproken over combinatiefunctionarissen maar over buurtsportcoaches.

⁷ Het aantal fte waar je recht op hebt is gebaseerd op het aantal jongeren tot 18 jaar in de gemeente Menterwolde per 1 januari 2007

sportgroep en weerbaarheidtrainingen. Hiernaast is er nog een aantal uren beschikbaar voor het algemeen stimuleren van bewegen en gezond leven en meedoen in de maatschappij. Verder is er vanuit deze regeling 16 uur in de week beschikbaar voor het organiseren van kennismaking met kunst en cultuur en meedoen in de maatschappij. Op dit laatste gaan we in deze sportnota verder niet in, dit gebeurt in de cultuurnota.

In schema:

Functie	Uren Menterwolde	%	Op basis van landelijke verdeling	%
Onderwijs	25	36	30,272	44
Sport	27,8	40	34,4	50
Cultuur	16	23	4,128	6
Totaal	68,8	100	68,8	100

Tabel 6: opbouw inzet combinatiefuncties

5.2.3. Doelgroepen

Binnen de sportstimuleringsprojecten hebben we ons de afgelopen jaren vooral gericht op de doelgroepen jeugd en senioren (55+). Ook jongeren van 12 jaar en ouder behoorden, zei het in iets minder frequente mate, tot de doelgroep van het BOS – project.

5.3. Integraal beleid

Voor gemeenten is het steeds belangrijker integraal beleid te voeren om zo met dezelfde of soms minder middelen meer doelen te kunnen bereiken. Wanneer we kijken naar de situatie in onze gemeente valt op dat er al veel sprake is van integraal beleid. De manier waarop sport als middel ingezet wordt binnen de verschillende beleidsvelden komt overeen en er is in sommige gevallen ook sprake van financiële bijdragen vanuit de verschillende beleidsterreinen aan sportstimuleringsactiviteiten. De combinatiefunctionaris speelt ook een belangrijke rol in de verbinding tussen de beleidsterreinen. Vanuit deze rol worden ook verschillende activiteiten uitgevoerd. Tot nu toe wordt er vooral samengewerkt op de terreinen jeugd, welzijn en ouderen. Minder nog met zorg. Met het eventueel wegvallen van de combinatiefunctionarissen zouden voor de vanuit de verschillende beleidsterreinen gezamenlijk georganiseerde activiteiten dus ook andere oplossingen voor gevonden moeten worden.

5.4. Het beeld vanuit de verenigingen

Voor de ontwikkeling van de kadernota sport hebben we een vragenlijst uitgezet onder de sportverenigingen om een beeld te krijgen van de situatie bij de verenigingen. In totaal zijn er 40 verenigingen aangeschreven, 22 verenigingen hebben de enquête ingevuld teruggestuurd. Dit is een respons van 55%. Deze verenigingen zijn allen gevestigd in één van de vier dorpskernen. Hierbij zijn de meeste verenigingen die gereageerd hebben gevestigd in Muntendam en Zuidbroek. Alle vier de dorpskernen hebben een redelijk en divers sportaanbod. Hierbij omschrijven bijna alle verenigingen zichzelf als recreatief. Meer dan de helft richt zich op het dorp waar men is gevestigd.

Ten aanzien van ambities geeft meer dan de helft van de verenigingen aan te willen groeien in ledenaantal. Daarnaast geeft de helft van de verenigingen aan de maatschappelijke positie te willen versterken. Een vijftal verenigingen geeft aan hun sportaanbod te willen uitbreiden.

Over het algemeen zien verenigingen hun toekomst positief tot gematigd positief in. Slechts één vereniging ziet haar toekomst somber tegemoet. Ondanks de economische crisis en de daarmee gepaard gaande bezuinigingen geeft het merendeel van de verenigingen aan dat de financiële positie van de vereniging zeer gezond tot gezond is. De landelijke trend van een dalend aantal leden bij sportverenigingen zet ook door op lokaal niveau.

De helft van de verenigingen in Menterwolde geeft aan de afgelopen drie jaar in ledenaantal te zijn gedaald. Daarentegen is men positiever gestemd ten aanzien van de komende jaren. Hier verwachten minder verenigingen een daling in het ledenaantal.

Wanneer we inzoomen op de opbouw van de ledenaantallen is te zien dat bij ongeveer de helft van de verenigingen de leeftijdscategorie 18-55+ het meest is vertegenwoordigd, gevolgd door de categorie 4-12

jarigen. Het steeds meer individualistisch worden van de samenleving heeft tot gevolg dat mensen minder betrokken zijn bij hun omgeving, waaronder onder andere betrokkenheid bij de sportvereniging. Dit is voor een deel ook terug te zien in onze gemeente. Meer dan de helft van de verenigingen geeft aan voldoende bestuursleden en trainers te hebben. Voor vrijwilligers geldt dit echter niet, verenigingen hebben moeite om voldoende vrijwilligers op de been te krijgen. Meer dan de helft van de verenigingen verwachten dat de huidige vrijwilligers in de toekomst meer zullen moeten doen.

Ten aanzien van de diverse aspecten van de sportaccommodaties is men over het algemeen tevreden. De verenigingen zijn enigszins ontevreden over bereikbaarheid met openbaar vervoer (7 verenigingen van de 18 in totaal), beschikbare ruimten (4 verenigingen van de 15 in totaal), schoonmaak en hygiëne (4 verenigingen van de 18 in totaal), beheer en organisatie (2 verenigingen van de 18 in totaal) en afstemming van de accommodatie op sportspecifieke wensen (3 verenigingen van de 18 in totaal).

Om de dalende ledenaantallen en vrijwilligerstekorten aan banden te leggen zou samenwerking tussen verenigingen en/of andere organisaties een goede mogelijkheid kunnen zijn. Zes verenigingen werken op dit moment al samen, negen verenigingen willen dit in de toekomst gaan doen. Het verenigingsleven in de gemeente Menterwolde staat over het algemeen positief tegenover samenwerkingsrelaties. Men wil deze samenwerking over het algemeen tot stand brengen tussen verenigingen uit de eigen tak van sport of uit een andere tak van sport.

Over het algemeen zijn de verenigingen positief gestemd over hun relatie met de gemeente. Ze geven de relatie met de gemeente gemiddeld een 7.3.

5.5. Accommodaties

In alle vier de dorpen, te weten Muntendam, Zuidbroek, Meeden en Noordbroek, zijn verschillende sportvoorzieningen aanwezig. De doelstelling ten aanzien van sportaccommodaties is dat we de mogelijkheid tot sportdeelname aan alle inwoners willen bieden, maar wel in relatie tot beschikbare middelen en feitelijk gebruik.

5.5.1. Aanwezige accommodaties⁸

We hebben de volgende sportaccommodaties in onze kernen:

- 2 sporthallen (Van der Valk sluit per januari 2014)
- 1 sportzaal/gymzaal
- 4 gymzalen
- 3 sportparken met in totaal 11 velden en 3 f-velden
- 3 tennisaccommodaties met 12 tennisbanen en 1 juniorbaan
- 2 binnenzwembaden (Van der Valk sluit in principe per januari 2014)
- 1 openluchtwembad
- 1 dojo
- 1 manege
- 1 motorsportaccommodatie
- 4 natuurijsbanen (1 is een visvijver)
- 2 postduiven verenigingsgebouwen⁹

⁸ Bron: provinciaal accommodatieonderzoek Huis voor de Sport Groningen. In een later stadium zullen wij een nadere inventarisatie doen van verdere accommodaties en een visie ontwikkelen over de wijze van beheer en exploitatie daarvan.

⁹ Ten laste van de gemeentebegroting komen voor deze gebouwen alleen de kapitaalslasten en de eigen gemeentelijke heffingen. In het kader van deze nota worden betreffende accommodaties in de zelfde beleidslijn meegenomen als de genoemde accommodaties.

5.5.2. Bezettingsgraad buitensportaccommodaties

Voor onze drie sportparken is een berekening uitgevoerd naar het benodigd aantal velden. De berekening is in de bijlagen bijgevoegd.

Vereniging	Benodigd aantal velden op basis van belastingsnormen	Benodigd aantal velden op basis van planning/inroostering	Huidig aantal velden
v.v. Meeden	1,1 , afgerond 2	0,9, afgerond 1	2, 5 wedstrijdvelen 1 trainingsveld
v.v. Muntendam	1,7, afgerond 2	1,3, afgerond 2	3 wedstrijdvelen 1 trainingsveld
v.v. Z.N.C.	2,0	1,7, afgerond 2	3,5 wedstrijdvelen 1 trainingsveld

Tabel 7: benodigd aantal velden per sportpark

Een toelichting op het berekenen van bovenstaande cijfers is als bijlage toegevoegd.

Op basis van de berekeningen kan worden geconcludeerd dat er op alle sportparken sprake is van een overschot aan velden. Rekening houdend met de demografische ontwikkelingen en de ontwikkelingen met betrekking ledenaantallen bij de KNVB is het niet aannemelijk dat binnen afzienbare tijd er sprake zal zijn van een intensiever gebruik van de complexen.

Een innovatieve oplossing, gebruikmakend van de jongste technologische ontwikkelingen is het spelen op kunstgras. Uitspraken van de FIFA, UEFA en KNVB met betrekking tot kunstgras voor voetbal geven de mogelijkheid zonder vergaande beperkingen wedstrijden en trainingen op een veld af te werken. Hierbij zij opgemerkt dat de exploitatiekosten van kunstgras aanzienlijk hoger zijn dan bij natuurgras. Alleen als het aantal velden kan worden teruggebracht en bijvoorbeeld trainingsvelden worden opgeheven kan financiële winst worden behaald. In de praktijk blijkt dat dit alleen mogelijk is als een goede herbestemming wordt gevonden voor de vrijkomende grond. Het ligt niet in onze verwachting dat dit het geval is in de gemeente Menterwolde.

Een algemeen exploitatieoverzicht van velden is als bijlage toegevoegd.

5.5.3. Bezettingsgraad tennisbanen

Landelijk gezien hanteert de KNLTB de norm dat er per 90 leden een tennisbaan met verlichting aanwezig moet zijn. Wanneer er geen verlichting bij de tennisbaan is hanteert de KNLTB de norm van 70 leden per baan. We hebben in drie kernen tennisbanen met tennisverenigingen met een tennisaanbod.

Kern	Vereniging	Aantal banen	Capaciteit volgens KNLTB norm	Aantal leden	Benodigd aantal banen volgens KNLTB norm
Meeden	Tennisvereniging Tiolo	3 graveltybanen, waarvan 3 verlicht	270	115	2 banen
Muntendam	Tennisvereniging T.C.M.	5 all – weatherbanen, waarvan 4 banen verlicht	430	165	2 a 3 banen afhankelijk van aanwezigheid verlichting
Zuidbroek	Tennisvereniging Aloë	2 gravelbanen 2 tennisforce banen, waarvan 2 banen verlicht	320	150	2 a 3 banen afhankelijk van aanwezigheid verlichting

Tabel 8: benodigd aantal banen per tennisaccommodatie

Op basis van de berekeningen kan worden geconcludeerd dat er bij alle tennisvoorzieningen sprake is van een overschot aan tennisbanen.

5.5.4. Bezettingsgraad binnensportaccommodaties

De analyse van de bezettingsgraad van de binnensportaccommodaties en de zwembaden is uitgevoerd op basis van de gebruiksroosters die aangeleverd zijn door de gemeente Menterwolde. Grontmij (team sport) voert jaarlijks meer dan 200 opdrachten uit. Een zeer groot deel daarvan heeft betrekking op beheer en exploitatie van binnensport en zwembaden. Relevante informatie hiervan wordt beheerd in het Grontmij Accommodatie Analyse Systeem (GAAS). Deze informatie levert bruikbare kengetallen op en is gebruikt voor een vergelijking met de sportvoorzieningen van Menterwolde.

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd voor de maximale capaciteit van de verschillende binnensportaccommodaties:

- Maximale capaciteit sporthal/zaal
 - 2.800 per jaar: 70 uur per week, 40 weken per jaar
 - Onderwijs: 1.040 uur per jaar, dit is 26 uur per week
 - Verenigingen/groepen: 1.760 uur per jaar, 44 uur per week
 - Gebruikstijden sporthal/zaal
 - Onderwijs: doordeweeks overdag
 - Verenigingen: doordeweeks 's avonds en tijdens weekeinden
- Maximale capaciteit gymzaal1
 - 2.040 per jaar: 51 uur per week, 40 weken per jaar
 - Onderwijs: 1.040 uur per jaar, dit is 26 uur per week
 - Verenigingen/groepen: 1.000 uur per jaar, 25 uur per week
 - Gebruikstijden gymzaal
 - Onderwijs: doordeweeks overdag
 - Verenigingen: doordeweeks 's avonds

Accommodatie	Onderwijsuren	Verenigingsuren	Bezetting in % onderwijsuren	Bezetting verenigingsuren
Menterne sportzaal	5	28,5	19%	65%
Menterne gymzaal	7,5	15,5	29%	62%
Van der Valk, sporthal bij hotel	Alleen inzichtelijk hoeveel gebruikt door verenigingen uit Menterwolde daarom geen uitspraken mogelijk over bezettingsgraden			
OBS De Mieden gymzaal	15	0	58%	0%
Sportcentrum de Ruitershorn sporthal ¹⁰	Minimum: 0,75 Maximum: 0,75	Minimum: 13 Maximum: 27,75	Totaal minimaal: 18% Totaal maximaal: 38%	
Het Kwartet gymzaal	16,75	9,75	64 %	39%
Noordbroek gymzaal	18,75	15,5	72%	62%
Dorphuis Meeden sportzaal	2	18,75	8% (zeer laag)	43%

Tabel 9: Bezetting binnensportaccommodaties

Menterwolde heeft een behoorlijk aanbod van binnensportvoorzieningen verspreid over de vier kernen. Met binnensportvoorzieningen in verschillende dorpskernen wordt op een zeer aanvaardbaar niveau voorzien in maatschappelijke sportactiviteiten dichtbij onze inwoners.

In veel gevallen blijkt uit de analyse dat de huidige bezetting van de zalen goed is wanneer dit afgezet wordt tegen landelijke gemiddelden (voor een sportzaal ligt het landelijk gemiddeld voor verenigingsgebruik tussen de 60 en 80% en bij een gymzaal tussen de 20 en 40%). Bij een aantal voorzieningen blijkt de bezetting echter laag te zijn of zijn er meerdere accommodaties in één kern die gecombineerd kunnen worden. Wat wel meegenomen moet worden in de overweging is dat het in veel gevallen niet gaat om een losstaande zaal of hal, maar dat er andere voorzieningen aan vast zitten, waardoor sluiting van de zaal of hal geen logische keuze lijkt.

¹⁰ Het gebruiksrooster van Sportcentrum de Ruitershorn wisselt met enige regelmaat. De roosters zijn daarom beoordeeld met een minimaal en een maximaal gebruik. Dit om de reikwijdte van de gebruikintensiteit van deze accommodatie beter te kunnen doorgronden.

Zuidbroek

Per 1 januari 2014 sluit de sporthal in Zuidbroek haar deuren. Een aantal gebruikers van deze sporthal moet dan overgeplaatst worden naar andere accommodaties. Bij het sluiten van sporthal Van der Valk is het huidige gebruik van deze sporthal grotendeels te verplaatsen. Er moet dan wel 3 tot 4 kilometer worden gereisd. Voor resterende sporthalbehoefte kan worden gekeken naar Sportcentrum Ruitershorn. Er zijn in deze accommodatie mogelijkheden om aan deze behoefte te voldoen, maar dan zijn er wel enkele verschuivingen in het rooster nodig. Daarnaast ontstaan er ook mogelijkheden voor het opvangen van dit gebruik wanneer bij de bouw van de nieuwe multifunctionele accommodatie in Noordbroek gekozen wordt voor twee zaaldelen. In ieder geval kan daar dan ook volleybal op wedstrijdniveau aangeboden worden. De bezetting van de gymzaal, Het Kwartet is gemiddeld tot hoog. Zij voorziet in een substantiële maatschappelijke functie voor de inwoners van de dorskern.

Noordbroek

De bezetting van de gymzalen Noordbroek is gemiddeld tot hoog. Zij voorziet in een substantiële maatschappelijke functie voor de inwoners van de dorskern

Meeden.

De bezetting van sportzaal in Dorpshuis Meeden is laag (tijdens verenigingsuren) tot zeer laag (tijdens onderwijsuren). Het volledige gebruik van de gymzaal bij OBS De Mieden is in de sportzaal onder te brengen. Er dient wel rekening te worden gehouden met de afstand tussen de scholen en het dorps huis. De afstand tussen OBS De Mieden en de Sportzaal in het Dorpshuis Meeden is bijna 500 meter, de afstand tussen de Sjaloomschool en het Dorpshuis is een kleine 100 meter.

Muntendam

Met De Menterne en Sportcentrum Ruitershorn heeft de gemeente Menterwolde twee grotere binnensportvoorzieningen in Muntendam. Het gebruik van deze twee voorzieningen is op basis van de gemaakte analyse niet volledig in één voorziening te centraliseren.

Sportcentrum Ruitershorn wordt op dit moment ook vaak gebruikt voor specifieke evenementen en toernooien in de weekenden en is de enige sportvoorziening in Menterwolde die in deze behoefte kan voorzien. Op dit moment is Sportcentrum Ruitershorn niet ingericht voor het geven van gymonderwijs. Sportcentrum Ruitershorn geschikt maken voor gymonderwijs vraagt ook bouwkundige aanpassingen. Dit is ook niet noodzakelijk aangezien de Menterne voldoende capaciteit biedt om te voorzien in de noodzakelijke ruimte voor het gymonderwijs. Wanneer we sec kijken naar de Menterne met als voorzieningen een sportzaal en een gymzaal kunnen we concluderen dat kijkend naar de cijfers enkel een sportzaal volstaat, de gymzaal is overcapaciteit. Echter door de bouw van de accommodatie levert alleen het sluiten van de gymzaal niets op. Daarnaast worden er in deze accommodatie ook vaak gecombineerde activiteiten aangeboden en andersoortige activiteiten dan sport. Dit is een eerder gemaakte keuze. De vraag is dan ook of het vanuit andere beleidsterreinen dan sport om deze reden überhaupt wenselijk is deze accommodatie af te stoten.

5.5.5. Zwembaden

Er zijn momenteel drie zwembaden binnen onze gemeentegrenzen. Daarvan zijn we eigenaar van twee zwembaden. Voor deze twee zwembaden (een binnenbad en een buitenbad) zijn we eveneens verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. Daarnaast is er één zwembad (een binnenbad) in eigendom van een zelfstandig ondernemer, namelijk Van der Valk. Tot 2014 betalen we hiervoor een exploitatiebijdrage.

Naast de zwembaden binnen onze eigen gemeentegrenzen liggen er binnen een straal van 15 kilometer (zie overzicht hiernaast) ook nog een aantal zwembaden op steenworp afstand van Menterwolde, waarvan 2 grotere zwembaden. In de gemeente Hoogezand – Sappemeer ligt een groot zwembad met 5 banen en verschillende aanvullende faciliteiten en in de gemeente Veendam ligt een subtropisch zwemparadijs.

Plaats	Soort zwembad	Aantal km
Kropswolde	Binnenzwembad	12,9 km
Wildervank	Zwemschool (binnen)	10,0 km
Hoogezand	Binnen- en buitenzwembad	10,3 km
Scheemda	Buitenzwembad	13,5 km
Slochteren	Buitenzwembad	12,6 km
Veendam	Subtropisch binnen- en buitenzwembad	4,9 km

Tabel 10: Overzicht zwembaden binnen een straal van 15 km van Muntendam (bron: Provinciaal accommodatieonderzoek Huis voor de Sport Groningen)

Er is geen keiharde vuistregel voor het aantal inwoners dat noodzakelijk is om een zwembad rendabel te kunnen exploiteren. Informatie van het Nationaal Platform Zwembaden (NPZ) leert ons dat tegenwoordig nieuw te bouwen zwembaden ongeveer 150.000 bezoekers per jaar nodig hebben om het verantwoord te kunnen exploiteren.

De ontwikkeling van de bezoekersaantallen van onze twee gemeentelijke zwembaden is te vinden in onderstaande tabel.

	DG van den Noortbad		De Kolck
2005/2006	38.737 bezoekers	2006	19.562 bezoekers
2006/2007	40.360 bezoekers	2007	12.606 bezoekers
2008	37.742 bezoekers	2008	15.144 bezoekers
2009	51.837 bezoekers	2009	15.199 bezoekers
2010	41.355 bezoekers	2010	17.568 bezoekers
2011	46.560 bezoekers	2011	11.861 bezoekers

Tabel 11: aantal bezoekers gemeentelijke zwembaden Menterwolde

Globaal inzicht exploitatie zwembaden

De zwembaden drukken zwaar op de gemeentelijke begroting. Onze jaarlijkse bijdrage aan de drie zwembaden is € 410.000,-.

We hebben in het kader van deze kadernota sport heel verkennend gekeken naar de zwembaden. Wanneer we uitgaven en inkomsten op basis van cijfers uit de begroting van zowel De Kolck als het DG van den Noortbad worden opgeteld zien we dat de kosten gemiddeld € 3,80¹¹ per bezoeker zijn. De omzet daarentegen blijft steken op € 1,10. Dit betekent dat de dekkingsgraad van de kosten minder dan 30% is in Menterwolde. Landelijk ligt dit percentage gemiddeld tussen de 60% en 75%. Dit is afhankelijk van de wijze waarop een zwembad wordt geëxploiteerd, afspraken die er gemaakt zijn over bijdragen of subsidies en het soort functie dat een zwembad heeft in een bepaald verzorgingsgebied.

De tarieven voor toegangkaartjes zijn aan de lage kant (historisch gegroeid), waardoor de omzet per bezoeker laag uitvalt.

Bezettingsgraad zwembaden

Deze analyse is uitgevoerd op basis van de gebruiksroosters die aangeleverd zijn door de gemeente Menterwolde.

Zwemactiviteit	Uren per week	Weken per jaar	Uren per jaar
Recreatief zwemmen	17,25	40	690
Doelgroepen	5	40	200
Part. Zweminstructie	14,25	40	570
Scholen	3	40	120
Verenigingen	14	40	560
Totaal (afgerond)			2.140

Tabel 12: bezetting DG van den Noortbad

¹¹ Bedrag berekend excl. kapitaalslasten en algemeen doorberekende kosten

Analyse D.G. van den Noortbad en zwembad de Kolck

Het gemiddeld aantal bezoekers per jaar in de periode 2008 – 2011 is 44.400 bezoekers aan het D.G. van den Noortbad. Het animocijfer van het zwembad komt daarmee op afgerond 3,6 en dit is lager dan bij soortgelijke zwembaden (tussen 4 en 5)¹². Dit lage animocijfer wordt verklaard door de beperkte aantrekkingskracht van het aanwezige productaanbod en de relatief grote reisafstanden naar het zwembad toe. Daarnaast is het goed denkbaar dat ook de aanwezigheid van andere zwembaden in de omgeving invloed heeft op het animocijfer.

Het zwembad wordt intensief gebruikt voor particuliere zweminstructie. Maatschappelijk zeer verantwoord en exploitatietechnisch gunstig bij een adequate prijsstelling en personeelsinzet. Het zwembadgebruik door verenigingen is hoog. Dit is maatschappelijk aantrekkelijk.

Horizontale programmering wordt toegepast (4 dagen per week 2 uur per dag wordt in twee delen van het bad tegelijkertijd zwemles gegeven), wellicht is deze verder te optimaliseren vooral ten behoeve van verbeterde communicatie over de zwemactiviteiten naar potentiële klanten.

De gemiddelde bezetting is 20,7 bezoeken per uur. Op basis van landelijke cijfers van andere zwembaden is een efficiënte bezetting ten minste 25 bezoeken per uur. Wij taxeren dat de lage bezetting vooral tijdens het recreatieve zwemmen plaats vindt.

De openstellingsperiode van de Kolck is vergelijkbaar met die van soortgelijke openluchtzwembaden. Het zwembadgebruik van openluchtzwembaden bestaat in de regel voor meer dan 85% uit recreatief zwembadgebruik. Openluchtzwembad de Kolck organiseert ook zwemlessen. Dit komt de zwemveiligheid onder kinderen ten goede.

Analyse meergebruik door sluiten Zwembad van der Valk

Tot 1 januari 2014 ontvangt Van der Valk een exploitatiebijdrage voor het openhouden van het zwembad. Daarna sluit het zwembad in principe haar deuren. Dit heeft met name consequenties voor zwemvereniging de Pinquin. Drie van de vijf zwemmomenten van de Pinquin kunnen qua moment worden ingepast in het rooster van het D.G. van den Noortbad. Dit gaat echter wel ten koste van het recreatief zwemmen. Voor de overige momenten zal een oplossing gezocht moeten worden. Er is op basis van de gemaakte analyse geen zicht op in hoeverre dit aanbod in dezelfde mate gerealiseerd kan worden in het D.G. van den Noortbad, maar de verwachting is dat een deel van het zwemaanbod van de Pinquin kwalitatief gezien niet mogelijk is in het D.G. van den Noortbad.

Anderhalf jaar geleden is onderzocht in hoeverre het aanbod van de Pinquin ondergebracht kan worden bij zwembaden in omliggende gemeenten. Dit bleek toen niet haalbaar. De kans is groot dat deze situatie onveranderd is. Concreet betekent dat dus dat de kans aanwezig is dat de Pinquin een deel van het huidige aanbod niet op dezelfde manier kan bieden bij sluiting van het zwembad in Zuidbroek.

5.5.6. Beheer en exploitatie

In bijna alle gevallen is de gemeente Menterwolde eigenaar van de sportaccommodaties en ook volledig verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie van de panden.

Door deze constructie zijn de lijnen met de verenigingen kort en kan er op het gebied van sportaccommodaties snel een oplossing geboden worden. Ook hebben we goed zicht op de te verwachten uitgaven. De vraag is echter wel of we qua schaal nog groot genoeg zijn om alle onderhoudswerkzaamheden zelf uit te voeren of dat het ook efficiënter kan door bijvoorbeeld samen te werken met omliggende gemeenten.

In veel gevallen zijn verenigingen of beheerders van dorpshuizen al verantwoordelijk voor het beheer van de kantines. In sommige gevallen is de vereniging ook echt eigenaar van de kantine, in andere gevallen wordt de kantine door de vereniging voor een klein bedrag gepacht van de gemeente. De inkomsten uit de kantine zijn voor de verenigingen, dan wel beheerders van de dorpshuizen.

¹² Het animocijfer geeft aan gemiddeld hoe vaak per jaar inwoners van een gemeente naar een zwembad gaan

Tijdens de interactieve bijeenkomst is met de verenigingen ook gesproken over mogelijkheden om het beheer en onderhoud anders te organiseren. Verenigingen stonden hier niet onwelwillend tegenover en willen hier wel over in gesprek met de gemeente, maar hadden wel één gezamenlijk standpunt: blijf als gemeente eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van de accommodaties. Vanuit ervaringen die andere gemeenten in het land hebben met privatiseringstrajecten onderschrijven wij deze uitspraak. In veel privatiseringstrajecten bleken verenigingen uiteindelijk niet in staat het onderhoud op langere termijn goed te kunnen invullen. Hiervoor is specifieke kennis en deskundigheid vereist. Het onderhouden van sportvoorzieningen is een vak apart. De bal komt dan uiteindelijk weer terug bij de gemeente die zich dan meestal genoodzaakt ziet de accommodatie weer terug te nemen in beheer en onderhoud. De gelden voor privatisering zijn dan vaak al op, achterstallig onderhoud moet opgepakt worden en het reguliere budget voor beheer en onderhoud is ook weer noodzakelijk om op te nemen op de gemeentelijke begroting.

Ook vanuit de andere beleidsterreinen is het mogelijk een link te leggen als het gaat om beheer onderhoud van accommodaties. Wellicht zijn er meer combinaties mogelijk met de inzet van mensen die op dit moment in een uitkeringssituatie zitten of mensen die je vanuit de WMO in kan zetten.

5.5.7. Tarieven

Met ingang van 2011 zijn de tarieven in de gemeente Menterwolde verhoogd. Deze maatregel is ingegeven vanwege noodzakelijke bezuinigingen. Daarnaast was een achterliggende gedachte dat met het doorvoeren van de tariefsverhoging de tarieven in Menterwolde weer meer in één lijn liggen met de tarieven die bij omliggende gemeenten worden gehanteerd.

Wanneer we de huidige tarieven vergelijken met de omliggende gemeenten Hoogezand – Sappemeer en Veendam zien we dat onze tarieven aanmerkelijk lager liggen dan in Hoogezand – Sappemeer en Veendam. Bij de tarieven voor de verhuur van de sporthallen zit weinig verschil. Er zit wel een groot verschil in de verhuurprijs van buitensportvelden tussen Hoogezand en Menterwolde. Ook hier is de prijs die Menterwolde rekent aanmerkelijk lager. Veendam is in deze vergelijking moeilijk mee te nemen omdat zij hun tarieven anders hebben ingericht. Zij rekenen namelijk met tarieven per wedstrijd en per uur training.

	Menterwolde	Veendam	Hoogezand - Sappemeer
Gymzaal seizoensbasis	€ 3,25	€ 6,75	€ 8,-
Gymzaal incidenteel	€ 6,-	€ 11,60	
Gymzaal vereniging buiten gemeente/commercieel	€ 9,75	€ 23,40	€ 9,30
Sporthal seizoensbasis	€ 22,50	€ 20,65	€ 28,65
Sporthal incidenteel	€ 29,10	€ 30,-	
Sporthal vereniging buiten gemeente/commercieel	€ 35,-	€ 36,80	€ 40,-
Voetbalveld	€ 570,- (zowel wedstrijd als trainingsvelden) € 175,- (F-veld)	Andere tariefbepaling	€ 1.066,60 wedstrijdveld € 997,10 Trainingsveld € 170,30 toeslag wedstrijd velden voor gebruik (oefen)wedstrijden en toernooien
Tennisbanen	€ 580,- all weatherbaan € 445,- gravelbaan	Ondergebracht bij een stichting, werken met tarieven per dagdeel	Niet in handen van de gemeente

Tabel 13: overzicht tarieven accommodaties

Landelijke varieert de bandbreedte van € 25 tot € 45 voor het huren van een sporthal. Bij gymlokalen ligt de bandbreedte in het land op € 8 tot € 15. Voor voetbalvelden en tennisvelden liggen de gehanteerde tarieven in het land zo ver uiteen dat daar geen landelijke bandbreedte voor vast te stellen is.

6. WELKE KOERS GAAN WE VAREN?

We weten nu wat ons vertrekpunt is, maar waar willen we in de toekomst nu naar toe? De bepaling van de nieuwe koers is tot stand gekomen in een interactief proces. Er is aansluiting gezocht bij aanpalende beleidsterreinen, er zijn vragenlijsten uitgezet onder externe lokale partijen, er is een verenigingsenquête gehouden en er is een interactieve avond¹³ georganiseerd waar aanwezigen de mogelijkheid kregen hun tips, aanbevelingen en opmerkingen mee te geven. Vanuit deze contacten en uit de uitkomsten van de bijeenkomst is richting gegeven aan de invulling van het nieuwe sportbeleid.

6.1. De kaders

Zoals aangegeven bij de aanleiding is sport tegenwoordig van iedereen en wordt het meer en meer ingezet als middel om verschillende beleidsdoelen te realiseren. Bij de ontwikkeling van het nieuwe sportbeleid hanteren we de volgende kaders:

1. We willen de gezondheid van onze inwoners bevorderen door onder andere sport en bewegen te stimuleren en we willen daarmee de sociale samenhang vergroten en sociaal isolement voorkomen
2. We willen zorgen dat sportdeelname voor al onze inwoners mogelijk is en we willen het voorzieningenniveau aanpassen aan het daadwerkelijke en verwacht gebruik. Dat wil zeggen dat we er naar streven dat voorzieningen zo optimaal mogelijk benut worden.
3. We moeten bezuinigen, maar willen dit doen vanuit visie en inhoud. Er wordt voor de invulling van de noodzakelijke bezuinigingen naar alle gemeentelijke beleidsterreinen gekeken, dus ook op het terrein van sport moet bezuinigd worden.

6.2. Missie en visie

De bovenstaande kaders zijn uitgangspunt voor de invulling van het toekomstig sportbeleid. Vanuit de kaders hebben we de volgende missie geformuleerd.

Een gezonde, vitale en sociale Menterwolmer samenleving met de inzet van sport en bewegen

Deze missie vertalen we naar de volgende visie:

De gemeente Menterwolde stelt inwoners in staat deel te nemen aan sport- en/of bewegen. We stimuleren de inwoners actief om deel te nemen aan het sporten en bewegen. Dit doen we door sportaanbieders te ondersteunen, door samen met sportaanbieders sportstimuleringsactiviteiten te organiseren en door verbindingen te leggen tussen zorg, sport, welzijn en onderwijs. Daarnaast stimuleren we inwoners deel te nemen aan sport en bewegen door zo dicht mogelijk in hun omgeving een goed niveau van sportvoorzieningen aan te bieden. We willen wel dat dit voorzieningenniveau aansluit bij het daadwerkelijke gebruik en dat de voorzieningen zo efficiënt mogelijk ingezet worden, waardoor behoud van een passend voorzieningenniveau op langere termijn ook financieel mogelijk is.

7. BELEIDSVOORSTELLEN

Vanuit de missie en visie hebben we verschillende beleidsvoorstellen uitgewerkt aan de hand van de volgende thema's: accommodaties, sportstimulering, samenwerking sportverenigingen en subsidies.

Omdat één van de opgaven voor deze kadernota ook is om mogelijke bezuinigingen in beeld te brengen geven we niet alleen de gewenste koers aan, maar laten we ook zien welke andere maatregelen genomen kunnen worden en wat dit financieel betekent in de uitvoering. De financiële effecten zijn berekend aan de hand van cijfers zoals opgenomen in de conceptbegroting 2013.

¹³ Een verslag van de interactieve avond is als bijlage toegevoegd aan het document

7.1. thema accommodaties

7.1.1. Aanbod voorzieningen	
Visie	Om op de lange termijn goede sportvoorzieningen aan onze burgers te kunnen aanbieden streven we naar zo optimaal mogelijk gebruik van de sportvoorzieningen. We willen sportvoorzieningen zo lang mogelijk behouden totdat dit ten koste gaat van efficiënt gebruik en behoud van accommodaties op de lange termijn.
Maatregelen	We onderhouden alleen nog die sportvoorzieningen die op basis van de gemaakte analyse ook daadwerkelijk noodzakelijk zijn om het huidige en verwachte sportaanbod te kunnen verzorgen. In de gemeentebegroting wordt geen rekening meer gehouden met het overschot van sportvoorzieningen. Bij het afstoten van sportvoorzieningen gaan we in overleg met de gebruikers en de gemeenschap uit het dorp in hoeverre zij het onderhoud van het veld over willen nemen zodat de voorziening niet direct voor het dorp verloren gaat.
Buitensport	
Mogelijk effecten maatregelen	<p>Opties ten aanzien van overschot sportvelden buitensport:</p> <p>1. Afstoten overschot sportvelden Zuidbroek¹⁴ (1 veld)</p> <p>2a. Afstoten overschot sportvelden Meeden (1 veld)</p> <p>2b. Samenvoegen sportvelden Meeden en Muntendam (Sportvelden Meeden komen te vervallen)¹⁵</p> <p>3. Afstoten overschot sportvelden Muntendam (1 veld)¹⁶</p> <p>Opties ten aanzien van overschot tennisbanen:</p> <p>4a. Afstoten overschot tennisbanen Meeden (1 baan)</p> <p>4b. Samenvoegen tennisbanen Meeden en Muntendam (tennisbanen Meeden komen te vervallen)¹⁸</p> <p>5. Afstoten overschot tennisbanen Muntendam (3 banen komen te vervallen)¹⁹</p> <p>6a. Afstoten overschot tennisbanen Zuidbroek (2 banen komen te vervallen)</p> <p>6b. Samenvoegen tennisbanen Zuidbroek en Muntendam (tennisbanen Zuidbroek komen te vervallen)²⁰</p>
	<p>Beoogd financieel effect¹⁷:</p> <p>1. Besparing van € 4.364,-</p> <p>2a. Besparing van € 3.950,-</p> <p>2b. Besparing van € 16.195,-</p> <p>3. Besparing van € 7.405,-</p> <p>Beoogd financieel effect²¹:</p> <p>4a. Besparing van € 1.306,-</p> <p>4b. Besparing van € 3.920,-</p> <p>5. Besparing van € 3.474,-</p> <p>6a. Besparing van € 3.695,-</p> <p>6b. Besparing van € 7.120,-</p>

¹⁴ Investering noodzakelijk in aanbrengen verlichting, deze kosten zijn niet meegenomen in het financiële effect

¹⁵ Investering noodzakelijk in kleedruimte en verlichting, deze kosten zijn niet meegenomen in het financiële effect

¹⁶ Niet mogelijk bij keuze voor optie 2b samenvoegen van sportvelden Meeden en Muntendam

¹⁷ De uiteindelijke keuzes hebben ook effect op de baten van de sportvoorzieningen, deze zijn meegenomen op basis van huidige tarieven

¹⁸ Niet mogelijk bij keuze voor optie 5 afstoten van tennisbanen Muntendam

¹⁹ Niet mogelijk bij keuze voor optie 4b en 6b, respectievelijk samenvoegen van tennisbanen Meeden en Muntendam en samenvoegen van tennisbanen Zuidbroek en Muntendam

²⁰ Niet mogelijk bij keuze voor optie 5 afstoten van tennisbanen Muntendam

²¹ De uiteindelijke keuzes hebben ook effect op de baten van de sportvoorzieningen, deze zijn meegenomen op basis van huidige tarieven

Advies buitensport	We kiezen voor de optie om het overschot aan accommodaties af te stoten en logische combinaties te maken. (opties 1, 2a, 3, 4b, en 6a). Door het maken van deze keuze is er sprake van efficiënte bezetting, sport blijft dichtbij de mensen én we dragen bij aan de leefbaarheid in de kernen door de aanwezigheid van een sportvoorzieningen en sportaanbod op redelijke afstand, welke samen een belangrijke ontmoetingsfunctie hebben. Hierbij wordt aangesloten bij het Collegeprogramma, WMO beleid en het Woon- en leefbaarheidsplan Menterwolde.	Totaal effect: € 26.290,- ²²
Binnensport		
Advies binnensport	<p>Opties ten aanzien van overschot binnensport:</p> <p>7. Sluiten gymzaal OBS de Mieden (gebruik overhevelen naar gymzaal Dorpshuis Meeden)</p> <p>We kiezen voor het sluiten van gymzaal OBS de Mieden en hevelen het gebruik over naar het Dorpshuis Meeden. Door het maken van deze keuze wordt aangesloten bij het beleid activiteiten en voorzieningen te centraliseren rondom dorpshuizen.</p> <p>Met het afstoten van de gymzaal vervallen de onderhoudskosten aan de gymzaal in OBS de Mieden. Daar tegenover staat wel dat er voor het onderwijsgebruik huur moet worden betaald aan het Dorpshuis. Voor de gymzaal in OBS de Mieden zijn in het kader van het beleid rondom de kindcentra wel ideeën en wensen over herbestemming van de ruimte.</p>	Beoogd financieel effect: ²³ 7. Besparing van € 17.190,-
Zwembaden		
Visie	In het kader van deze sportnota hebben we verkennend gekeken naar de zwembaden. Voor een gemeente met een schaalgrootte als Menterwolde is het aantal van drie zwembaden hoog. Het is een principiële keuze of je als gemeente zwemaanbod wilt aanbieden aan je inwoners. Het is geen noodzakelijke voorziening en de lasten van zwembaden drukken zwaar op de gemeentelijke begroting. Daar staat tegenover dat de mogelijkheid voor zweminstructie dicht bij huis voor inwoners erg positief is en dat de aanwezigheid van een zwembad in de nabije omgeving bij kan dragen aan regelmatig zwemmen wat de zwemveiligheid ten goede kan komen.	
Mogelijk maatregelen	<p>8. We stoppen met het verstrekken van een exploitatiebijdrage aan het zwembad Van der Valk in Zuidbroek per 1-1-2014.</p> <p>9a. Het lijkt mogelijk exploitatieverbeteringen door te voeren in De Kolck en het D.G. van der Noordbad. Om deze potentiële exploitatieverbeteringen inzichtelijk te krijgen is nader onderzoek noodzakelijk en is het goed afstemming te zoeken met omliggende gemeenten. Bijvoorbeeld door andere programmering, andere openstellingstijden (bijvoorbeeld het binnenbad en het openluchtbad niet gelijktijdig openstellen), lagere kosten door beheer en onderhoud anders in te richten, etc.</p> <p>9b. Sluiten zwembad De Kolck</p>	<p>Beoogd financieel effect in 2014:</p> <p>8. Besparing van € 60.000,-</p> <p>Beoogd financieel effect:</p> <p>9a. Kostenpost van € P.M.</p>
		Beoogd financieel effect ²⁴ : 9b. Besparing van € 113.410,-

²² De uiteindelijke keuzes hebben ook effect op de baten van de sportvoorzieningen, deze zijn meegenomen op basis van huidige tarieven

²³ De uiteindelijke keuzes hebben ook effect op de baten van de sportvoorzieningen, deze zijn meegenomen op basis van huidige tarieven

	9c. Sluiten zwembad D.G. van den Noortbad	Beoogd financieel effect ²⁵ : 9c. Besparing van € 140.570,-
	9d. Niet langer gelijktijdig openstellen van De Kolck en het D.G. van den Noortbad. Concreet betekent dit dat het D.G. van den Noortbad geopend is van september tot en met april en De Kolck van mei tot en met september	Beoogd financieel effect ²⁶ : 9d. Besparing van € 34.900,-
	9e. Sluiten van De Kolck en het D.G. van den Noortbad ²⁷	Beoogd financieel effect ²⁸ : 9e. Besparing van € 253.980,-
Advies Zwembaden	We kiezen voor de optie om geen exploitatiebijdrage meer te verstrekken aan het zwembad in Van der Valk (optie 19) en voor de optie om zwembad De Kolck te sluiten (optie 9b).	
7.1.2. Multifunctioneel gebruik		
Visie	Door voorzieningen onder één dak te plaatsen is het mogelijk dat verschillende ruimten efficiënter benut worden. Daarnaast draagt het plaatsen van voorzieningen onder één dak bij aan ontmoeting van mensen en organisaties wat bij kan dragen aan kennismaking en samenwerking.	
Advies	10. We kiezen als uitgangspunt multifunctionaliteit bij noodzakelijke investeringen bij huidige sportvoorzieningen dan wel te plegen nieuwbouw. Dit kan gaan om het plaatsen van verschillende (sport)voorzieningen onder één dak of op één locatie. Door accommodaties en dus ook verenigingen op één locatie te vestigen kan makkelijker samenwerking gecreëerd worden. Deze werkwijze sluit ook aan bij het Woon- en leefbaarheidsplan Menterwolde. Maar bij multifunctioneel gebruik gaat het ook om het dusdanig inrichten van voorzieningen dat ze geschikt zijn voor verschillende doeleinden. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan het inrichten van een sportzaal waarbij niet alleen rekening wordt gehouden met het reguliere aanbod, maar waar het qua inrichting ook mogelijk is nieuwe vormen van sportaanbod aan te bieden.	Beoogd financieel effect: 10. Niet van toepassing

²⁴ De uiteindelijke keuzes hebben ook effect op de baten van de sportvoorzieningen, deze zijn meegenomen op basis van huidige tarieven

²⁵ De uiteindelijke keuzes hebben ook effect op de baten van de sportvoorzieningen, deze zijn meegenomen op basis van huidige tarieven

²⁶ De uiteindelijke keuzes hebben ook effect op de baten van de sportvoorzieningen, deze zijn meegenomen op basis van huidige tarieven

²⁷ Vanwege lopende overeenkomsten is deze maatregel niet per direct door te voeren

²⁸ De uiteindelijke keuzes hebben ook effect op de baten van de sportvoorzieningen, deze zijn meegenomen op basis van huidige tarieven

	11. We brengen het aanbod van sportvoorzieningen bij externe lokale partijen in kaart en zorgen dat dit aanbod ook inzichtelijk is voor sportaanbieders en andere geïnteresseerden die op zoek zijn naar ruimte. Dit draagt ook bij aan de gewenste ontstopping zoals die in het WMO beleid en Woon- en leefbaarheidsplan Menterwolde omschreven staat.	Beoogd financieel effect: 11. Niet van toepassing
7.1.3. Beheer en onderhoud		
Visie	We blijven eindverantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van sportaccommodaties zodat kwaliteit op de langere termijn gewaarborgd blijft, maar we gaan wel kijken waar we het beheer en onderhoud door schaalvergroting efficiënter uit kunnen laten voeren en wat verenigingen vanuit eigen kracht zelf in het klein onderhoud over kunnen nemen.	
Advies	12. We gaan in het kader van eigen kracht in gesprek met de verenigingen met de insteek om in principe het klein onderhoud uit te laten voeren door verenigingen zelf. Hiermee sluiten we aan bij de veranderende rol die we als gemeente willen vervullen richting onze inwoners. Een grove indicatie van de inhoud van klein en groot onderhoud is als bijlage toegevoegd. Deze taakverdeling zal verder uitgewerkt moeten worden en ook juridisch moeten worden vastgelegd.	Beoogd financieel effect: 12. Besparing van € 18.870,- en een eenmalige investering voor uitwerking van deze maatregel met de verenigingen van P.M.
	13. We gaan in gesprek met (omliggende) Groninger gemeenten en andere partijen om te kijken of beheer en onderhoud efficiënter ingericht kan worden door hierin samen te werken (bijvoorbeeld in de vorm van een beheersstichting die in verschillende gemeenten verantwoordelijk is voor het onderhoud van de velden). Hiermee sluiten we ook aan bij de ontwikkeling om meer samen te werken met partijen om zo schaalvergroting te realiseren.	Beoogd financieel effect: 13. Besparing van P.M.
	14. We continueren en vergroten waar mogelijk de inzet van uitkeringsgerechtigden en mensen van bijvoorbeeld zorginstellingen voor het beheer en onderhoud van de sportvoorzieningen. Hiermee sluiten we ook aan bij het WMO – beleid en het Woon- en leefbaarheidsplan Menterwolde.	Beoogd financieel effect: 14. Besparing van P.M.
7.1.4. Tarieven sportvoorzieningen		
Visie	We willen dat de tarieven van de gemeentelijke sportaccommodaties in Menterwolde vergelijkbaar zijn met tarieven die aansluiten bij de onderkant van de landelijke bandbreedte (indien bekend) en de tarieven die gehanteerd worden bij de omliggende gemeenten.	
Advies	We verhogen de tarieven van de gemeentelijke accommodaties in twee jaar tijd naar het niveau dat deze vergelijkbaar zijn met omliggende Groninger gemeenten en/of (indien beschikbaar) aansluiten bij de onderkant van de landelijke bandbreedte.	
Effect maatregelen	Effect tarieven binnensport 15. Zie bijlage voor het effect op de tarieven voor de verschillende binnensportvoorzieningen.	Beoogd financieel effect in 2013 ²⁹ : 15. Besparing van € 9.845,-
	Effect tarieven sportvelden 16. Zie bijlage voor het effect op de tarieven voor de sportvelden.	Beoogd financieel effect in 2013 ³⁰ : 16. Besparing van € 5.255,-
	Effect tarieven tennisbanen 17. Zie bijlage voor het effect op de tarieven voor de tennisbanen.	Beoogd financieel effect in 2013 ³¹ : 17. Besparing van € 5.110,-

²⁹ Financieel effect veranderd door eventuele keuzes voor afstoten voorzieningen

³⁰ Financieel effect veranderd door eventuele keuzes voor afstoten voorzieningen

³¹ Financieel effect veranderd door eventuele keuzes voor afstoten voorzieningen

7.2. Thema sportstimulering

7.2.1. Deelname sportstimuleringsprojecten en andere nieuwe impulsen	
Visie	De gemeente Menterwolde vindt sport en bewegen erg belangrijk. Om verschillende redenen wordt sport als middel ingezet binnen verschillende beleidsvelden, niet alleen omdat sport gewoon leuk is om te doen maar juist vanwege de neveneffecten van participatie, leefbaarheid en gezondheid is het voor de gemeente erg belangrijk sport en bewegen te stimuleren onder hun burgers. In de basis vinden we sportstimulering voor al onze inwoners van belang. Dit was ook nadrukkelijk de reactie van de aanwezigen tijdens de interactieve avond. Wanneer we keuzes moeten maken zetten we specifiek in op jeugd, 45+ en ouderen.
Advies	<p>20. We blijven structureel deelnemen aan de regeling Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur. Gezien het belang van sport en bewegen is het noodzakelijk dat de gemeente een actieve rol te blijven spelen op het gebied van sportstimulering. Deelname aan de regeling brede scholen sport en cultuur (met de inzet van combinatiefunctionarissen) biedt een uitgelezen kans deze actieve rol te kunnen blijven spelen.</p> <p>20a. We kiezen voor jeugd onder het motto 'jong geleerd is oud gedaan'. Hierbij is ook specifieke aandacht voor de groep van 0 tot 4 jaar. Voor deze groep is in de gemeente nog geen beweegaanbod terwyl juist op deze leeftijd al een belangrijke basis gelegd wordt voor het voorkomen van overgewicht, voor de motorische ontwikkeling, maar ook in de sociale ontwikkeling. Daarnaast blijven we actief in het basisonderwijs met het aanbieden van gymlessen door vakleerkrachten lichamelijke opvoeding en zetten we in op kennismaking met het bestaande aanbod van sportverenigingen onder en na schooltijd.</p> <p>20b. Onder het motto voorkomen is beter dan genezen willen we voor deze doelgroep inzetten op preventie voor diegenen die een verhoogd risico hebben op leefsijgerelateerde aandoeningen en daarnaast ook specifiek aandacht hebben voor de risicogroep die moeite heeft deel te nemen aan de maatschappij. Juist in de leeftijd vanaf 45 jaar is een explosieve groei te zien van mensen met een chronische aandoening en het aantal mensen met overgewicht. Om deze doelgroep te bereiken zullen deels andere netwerken binnen de gemeente aangesproken moeten worden dan waar nu hoofdzakelijk mee samengewerkt wordt. Met partners als welzijn, de eerstelijns zorg, maar wellicht ook het bedrijfsleven moeten concrete plannen opgesteld worden hoe deze doelgroep het beste bereikt kan worden en hoe zij doorgeleidt kan worden naar de sportaanbieders in de gemeente Menterwolde. Vanuit onze regio rol werken we aan het bouwen, onderhouden en versterken van het netwerk om deze doelgroep aan het sporten en bewegen te krijgen en te houden.</p> <p>20c. We blijven structureel aandacht besteden aan de doelgroep 55+ met de inzet van de combinatiefunctionaris. Dit doen we vanwege de goede ervaringen en resultaten uit de afgelopen jaren en vanwege het feit dat deze doelgroep de komende jaren zal groeien in Menterwolde. We gaan door met de ouderensportgroep en blijven actief ouderen benaderen om deel te nemen aan het sportaanbod.</p> <p>21. We spelen een actieve rol in het informeren en enthousiasmeren van sportverenigingen en andere lokale partijen om deel te nemen aan nieuwe sportstimuleringsregelingen, waarvan de Sportimpuls er bijvoorbeeld één is.</p>
	<p>Beoogd financieel effect 20. Per saldo € 0,-</p> <p>Beoogd financieel effect 20a Inzet met huidige uren.</p> <p>Beoogd financieel effect 20b. Zie 20</p> <p>Beoogd financieel effect: 20c. Zie 20.</p> <p>Beoogd financieel effect 21. Inzet met huidige uren.</p>

7.3. Thema samenwerking sportverenigingen

7.3.1. Stimulering samenwerking sportverenigingen

<p>Visie</p>	<p>De gemeente Menterwolde ziet de sportverenigingen als essentiële en uitermate belangrijke partner in het sportbeleid. Niet alleen vanwege het sportaanbod dat zij wekelijks verzorgen, maar juist ook de enorme sociale en maatschappelijke waarde die een sportvereniging nog steeds heeft. Toch staat het verenigingsleven onder druk. Enerzijds vanwege de demografische ontwikkelingen, anderzijds vanwege veranderende sportbehoefte en daarnaast ook vanwege de toenemende kosten.</p> <p>Uit de verenigingsenquête en de interactieve avond blijkt dat verenigingen positief tegenover onderlinge samenwerking staan. Dit kan gaan om samenwerking op dorpsniveau, maar ook op gemeentelijk niveau kan samengewerkt worden en daarnaast bijvoorbeeld ook tussen sportspecifieke verenigingen. Wil je het verenigingsleven behouden in Menterwolde is het belangrijk dat verenigingen meer gaan samenwerken. Het aantal leden zal teruglopen vanwege de vergrijzing, het blijft ook moeilijker om voldoende vrijwilligers te vinden, om te blijven voldoen aan de behoefte van (potentiële) sporters zal nieuw aanbod gecreëerd moeten worden en de lasten nemen toe. Willen de verenigingen deze ontwikkelingen het hoofd kunnen bieden is samenwerking vereist en is het noodzakelijk krachten te bundelen</p>
<p>Advies</p>	<p>22 We spelen een actieve rol in het bevorderen van de onderlinge samenwerking tussen sportverenigingen onderdeling en samenwerking met lokale partijen. De eindverantwoordelijkheid voor samenwerking ligt bij de verenigingen zelf, maar we willen wel het initiatief nemen om te komen tot overleg. Afhankelijk van het thema kan dit opgepakt worden op gemeentelijk niveau (denk bijvoorbeeld aan het verkennen van gezamenlijke aanbestedingsmogelijkheden) of op het niveau van dorpskern (denk aan verkennen van mogelijkheden om samen te werken op het gebied van accommodatiegebruik of bestuurlijke samenwerking of om in te zetten op een samenwerking a la 'Sportdorp').</p>

Beoogd financieel effect 22. Inzet met huidige uren.

7.4. Thema subsidies

7.4.1. Subsidies	
Visie	We zetten subsidies in als sturingsinstrument om sport en bewegen te stimuleren. We vragen hier een concrete tegenprestatie voor terug, waaruit blijkt dat de ontvanger van de subsidie mensen ook daadwerkelijk stimuleert (meer) te sporten en te bewegen. We vinden alle inwoners hierbij even belangrijk en maken in ons subsidiebeleid dus geen onderscheid voor specifieke doelgroepen. Alle leden, jong en oud, zijn even belangrijk binnen de vereniging.
Advies	<p>23 Met het sluiten van de sporthal en het zwembad in Zuidbroek laten we de accommodatiesubsidie vervallen per 1 januari 2014. Deze regeling zou al afgebouwd worden over de periode tot en met 2014.</p> <p>24 De specifieke jeugdsubsidie komt te vervallen en wordt omgezet in subsidie van een bedrag per lid voor verenigingen. Voorwaarde die we stellen aan de verenigingen is dat zij sportactiviteiten voor hun leden aanbieden en daarnaast vragen we als tegenprestatie voor het ontvangen van de subsidie dat ze minimaal één keer per jaar een activiteit (mede)organiseren die bijdraagt aan bevordering van (sport)participatie. De kaders van de basissubsidie werken we nader uit in beleidsregels.</p> <p>25 De beschikbare gelden voor incidentele subsidies, zowel op het terrein van recreatie als kunst en cultuur, worden tot nu toe versnipperd ingezet over verschillende activiteiten. De gemeente wil de beschikbare subsidiebudgetten meer geconcentreerd besteden aan activiteiten voor een breed publiek. Als het gaat om sport, denken we hierbij aan bijvoorbeeld grotere sportevenementen met een sportstimulerend en vernieuwend karakter. Uit het subsidiebudget moeten ook de incidentele subsidies voor sportstimulering, worden geput.</p> <p>Ook vanuit andere beleidsvelden, zoals cultuur, wil de gemeente het subsidiebeleid op een andere wijze invullen. Hiertoe roepen wij één subsidiebudget (€ 40.000) in het leven voor alle beleidsterreinen betrekking hebben participatie in de samenleving (wmo, sport, cultuur etc.). De bestaande subsidiebudgetten en de huidige wijze van subsidiëren komen daarmee te vervallen.</p> <p>Projecten en verenigingen zullen aan de volgende criteria moeten voldoen om in aanmerking te komen voor deze nieuwe vorm van subsidie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gericht op breed publiek • openbare activiteiten(tentoonstellingen/optredens) • bevordert de (cultuur)participatie en de educatie • samenwerking met verschillende organisaties(draagvlak) is vereist • aandacht voor een goed vrijwilligersbeleid <p>De bestaande regels zullen in deze zin worden aangepast.</p>
	<p>Beoogd financieel effect</p> <p>23. Besparing van € 2.700,-</p> <p>Beoogd financieel effect</p> <p>24. Nihil. Bestaand budget van jeugdsubsidie wordt volledig omgezet naar de subsidie per lid.</p> <p>Beoogd financieel effect</p> <p>25..</p>